

Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU15

Mellanöstern och Nordafrika

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande motioner om regionen Mellanöstern och Nordafrika eller länder i Mellanöstern och Nordafrika. Utskottets bedömningar och ställningstaganden i betänkandet baseras på den situation som är aktuell och den information som är tillgänglig vid tiden för justering av betänkandet.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår alla motionsyrkanden. I betänkandet finns 13 reservationer (S, SD, V, C, MP) och tre särskilda yttranden (SD, C).

I ett särskilt yttrande förklarar Sverigedemokraterna att de kommer att rösta för godkännande av utskottets motivering om kammaren avslår deras förslag till tillkännagivande om bistånd till Palestina. I samma förslagspunkt finns en motivreservation (S, V, C, MP) om bistånd till Palestina.

Behandlade förslag

Cirka 80 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23 och 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Generellt om Mellanöstern och Nordafrika	6
Jemen.....	9
Den israelisk-palestinska konflikten.....	11
Ambassad i Israel	18
Bilaterala avtal med Israel	19
Bistånd till Palestina.....	20
Bistånd till UNRWA	24
Irak och Syrien	27
Iran	31
Motioner för förenklad beredning	33
Reservationer	34
1. Generellt om Mellanöstern och Nordafrika, punkt 1 (V, MP).....	34
2. Generellt om Mellanöstern och Nordafrika, punkt 1 (C).....	35
3. Avslutande av kriget i Jemen, punkt 2 (V)	36
4. Jemen och krigsbrott, punkt 3 (V, MP)	36
5. Den israelisk-palestinska konflikten, punkt 4 (S)	37
6. Den israelisk-palestinska konflikten, punkt 4 (V, MP).....	38
7. Bilaterala avtal med Israel, punkt 6 – motiveringen (V, MP).....	40
8. Bistånd till Palestina, punkt 7 (SD)	40
9. Bistånd till Palestina, punkt 7 – motiveringen (S, V, C, MP).....	41
10. Bistånd till UNRWA, punkt 8 – motiveringen (S, V, C, MP)	42
11. Irak och Syrien, punkt 9 (V, MP)	43
12. Iran, punkt 10 (S).....	44
13. Iran, punkt 10 (V, MP)	45
Särskilda yttranden	47
1. Ambassad i Israel, punkt 5 (SD).....	47
2. Bistånd till Palestina, punkt 7 (SD)	47
3. Iran, punkt 10 (C)	47
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	48
Motion från allmänna motionstiden 2022/23	48
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	48
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Generellt om Mellanöstern och Nordafrika

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 9 samt

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 37.

Reservation 1 (V, MP)

Reservation 2 (C)

2. Avslutande av kriget i Jemen

Riksdagen avslår motion

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 20.

Reservation 3 (V)

3. Jemen och krigsbrott

Riksdagen avslår motion

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 19.

Reservation 4 (V, MP)

4. Den israelisk-palestinska konflikten

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 16–18,

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 13 och

2023/24:2659 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (V, MP)

5. Ambassad i Israel

Riksdagen avslår motion

2023/24:477 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 7.

6. Bilateral avtal med Israel

Riksdagen avslår motion

2023/24:477 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 7 (V, MP) – motiveringen

7. Bistånd till Palestina

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:477 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 4 och

2023/24:495 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 18.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (S, V, C, MP) – motiveringen

8. Bistånd till UNRWA

Riksdagen avslår motion

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 10 (S, V, C, MP) – motiveringen

9. Irak och Syrien

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1783 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 13, 21, 24 och 26 samt

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 10.

Reservation 11 (V, MP)

10. Iran

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 14 och 15 samt

2023/24:2562 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 6.

Reservation 12 (S)

Reservation 13 (V, MP)

11. Motioner för förenklad beredning

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 14 mars 2024

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Magdalena Thuresson (M), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Ann-Sofie Alm (M), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Katarina Tolgfors (M), Azra Muranovic (S), Rasmus Giertz (SD) och Martin Melin (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande motioner som rör regionen Mellanöstern och Nordafrika eller länder i Mellanöstern och Nordafrika från den allmänna motionstiden under riksmötena 2022/23 och 2023/24. Av motionsyrkandena behandlas ett femtiotal i förenklad ordning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs förslag (se framst. 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid) och i enlighet med utrikesutskottets promemoria Förenklad motionsberedning under valperioden 2022–2026 från oktober 2023. Eftersom den allmänna motionstiden för riksmötet 2023/24 avslutades den 5 oktober 2023, dvs. före Hamas attack mot Israel den 7 oktober, har utskottet inga motioner att bereda som rör kriget i Gaza. Utskottets senaste betänkande med fokus på Mellanöstern var betänkande 2020/21:UU15, men motionsyrkanden om fredsprocessen i Mellanöstern, Irak, Iran, Israel, Palestina och Syrien har under innevarande valperiod behandlats i betänkandena 2022/23:UU7, 2022/23:UU10 och 2022/23:UU15.

Utskottet följer löpande utvecklingen i regionen och har regelbundet fått information av kabinettssekreterare Jan Knutsson från Utrikesdepartementet om frågor som rör Mellanöstern på EU:s utrikesministermöten. Även utrikesminister Tobias Billström har informerat utskottet om frågor som rör situationen i Mellanöstern. Han gav utskottet sådan information den 12 december 2023, den 25 januari 2024 och den 5 mars 2024. Utskottet tog den 26 januari 2024 emot Carl Skau, biträdande chef för World Food Programme (WFP), som även kallas FN:s världslivsmedelsprogram. Syftet var att få information om den humanitära situationen i Gaza. Utrikesminister Tobias Billström och försvarsminister Pål Jonsson informerade vid utrikesutskottets och försvarsutskottets samtidiga sammanträde den 8 februari 2024 om regeringens överväganden om eventuella svenska militära insatser i Röda havet. Det kan även i sammanhanget tilläggas att utskottet under våren 2023 fick flera föredragningar av sakkunniga om FN:s folkmordskonvention.

Utskottets bedömningar och ställningstaganden i betänkandet baseras på den situation som är aktuell och den information som är tillgänglig vid tiden för justering av betänkandet.

Utskottets överväganden

Generellt om Mellanöstern och Nordafrika

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stöd till kvinnorörelsen och de fackliga organisationerna i regionen, reformer av EU:s grannskapspolitik med Mellanöstern och Nordafrika samt stöd till en demokratisk utveckling i Egypten.

Jämför reservation 1 (V, MP) och 2 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:462 yrkande 1 av Håkan Svenneling m.fl. (V) föreslås att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Mellanöstern och Nordafrika. I samma motion yrkande 2 föreslås att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska stärka de fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer i Mellanöstern och Nordafrika. I yrkande 3 föreslår motionärerna att Sverige ska verka för att reformera EU:s grannskapspolitik med Mellanöstern och Nordafrika för att öka fokus på folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter. Denna strävan ska också omfatta den s.k. Medelhavsunionen. I yrkande 9 föreslås att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska verka för en demokratisk utveckling i Egypten och för att alla politiska fångar släpps och civilsamhället respekteras.

I kommittémotion 2023/24:2466 yrkande 37 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) anförs att Sverige ska utveckla en ny samlad regional strategi för Mellanöstern.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att Mellanöstern och Nordafrika står inför många och långsiktiga politiska, ekonomiska och sociala utmaningar samt växande klimat- och miljöproblem. Regionen kämpar dessutom med instabilitet, spänningar och konflikter. Det krävs ett brett engagemang för att hitta lösningar för dessa komplexa och delvis gränsöverskridande utmaningar på ett hållbart sätt.

Utskottet ser i likhet med i betänkande 2021/22:UU7 positivt på att Sverige genom åren har bidragit till att stärka förutsättningarna för civilsamhällesorganisationer att verka för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter runt om i världen genom bl.a. kunskapsutbyten, synliggörande, nätverk, finansiering och dialog. Utskottet konstaterar att ett av temana i regeringens reformagenda för utvecklingssamarbetet är att stärka kvinnors fri- och rättigheter, egenmakt och

möjligheter. Mot bakgrund av att motståndet mot flickors och kvinnors rättigheter har ökat i många länder avser regeringen att prioritera jämställdhet, särskilt kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter i utvecklingssamarbetet. I budgetpropositionen (prop. 2023/24:1 utg.omr. 7) anges att regeringen ska vara en tydlig röst och kraft för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter. Kvinnors deltagande i fredsprocesser ska främjas för att kunna nå varaktig fred. Sverige ska arbeta för kvinnors möjligheter till politiskt deltagande. Därför anser utskottet inte att det finns grund för ett tillkännagivande om att Sverige bilateralt eller som medlemsstat i EU och FN behöver öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Mellanöstern och Nordafrika.

Utskottet konstaterar i likhet med i betänkande 2021/22:UU7 att respekt för fackliga rättigheter är centralt för ett demokratiskt samhälle och för minskad fattigdom och ojämlikhet. Rättsstatens principer, yttrandefrihet, pressfrihet och demokratiska offentliga institutioner är väsentliga förutsättningar för att kunna hävda föreningsfrihet och rätten till kollektiva förhandlingar för arbetsmarknadens parter. Utskottet vill understryka vikten av att regeringen verkar för att stater ratificerar Internationella arbetsorganisationens (International Labour Organization, ILO) kärnkonventioner. Utskottet konstaterar att Sverige stöder ILO med biståndsmedel och att övervakningen när det gäller tillämpningen av ratificerade konventioner sker genom regelbunden rapportering från de konventionsanslutna ländernas regeringar. Regeringen tar även upp mänskliga rättigheter i arbetslivet i sina bilaterala kontakter med länder i Mellanöstern.

Utskottet har flera gånger framhållit att en av EU:s viktigaste utrikespolitiska uppgifter är att främja en demokratisk utveckling i sitt närområde och att grannskapspolitiken är det centrala instrumentet för detta. Det gemensamma meddelandet Förnyat partnerskap med det södra grannskapet – En ny agenda för Medelhavsområdet, som antogs av Europeiska rådet den 19 april 2021, förespråkar en bred, djup och ambitiös ansats för att hantera gemensamma utmaningar för EU och det södra grannskapet. Det fördjupade samarbetet ska bl.a. bygga på respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet, rättsstatens principer och god samhällsstyrning och syftar till att betydligt stärka dialogen med det södra grannskapet. I juni 2021 antog Europaparlamentet förordning (EU) 2021/947 som inrättar instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen – för perioden 2021–2027. Enligt förordningen ska instrumentet bl.a. slå vakt om och främja unionens värden, principer och grundläggande intressen i hela världen.

Utskottet noterar att EU:s dialog och samarbete med länderna i det södra grannskapet har fortsatt att utvecklas, baserat på Europeiska unionens rådsslutsatser om en ny agenda för Medelhavsområdet från den 19 april 2021. EU har inom kommittén för grannskap, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete beslutat om stöd för olika regionala biståndsinsatser inom ramen för det södra grannskapet. Mot bakgrund av ovanstående finner

utskottet ingen anledning att rikta ett tillkännagivande till regeringen om reformering av EU:s grannskapspolitik när det gäller det södra grannskapet för att öka fokus på folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter.

När det gäller läget för mänskliga rättigheter i Egypten noterar utskottet att regeringen genom bl.a. den svenska ambassaden i Kairo följer utvecklingen för mänskliga rättigheter i Egypten. Regeringen tar löpande upp frågor om mänskliga rättigheter i Egypten såväl i bilaterala kontakter som i multilaterala organisationer. Sveriges ambassad i Kairo har regelbunden kontakt med företrädare för civilsamhället i Egypten och arbetar lokalt med frågor som rör mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Dessa frågor tas också upp i Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Egypten som senast publicerades 2020. Inom ramen för Sveriges utvecklingssamarbete med regionen ger Sverige stöd till insatser för att stärka rättsstatens principer. EU bedriver en omfattande verksamhet av relevans för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Situationen för de mänskliga rättigheterna i Egypten diskuteras också i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Utskottet stöder att regeringen fortsätter att lyfta fram vikten av respekten för mänskliga rättigheter i Egypten i sina bilaterala kontakter med företrädare för Egypten och som medlem i EU och FN.

När det gäller motionsyrkandet om en samlad strategi för Mellanöstern noterar utskottet att det finns en strategi för utvecklingssamarbete i regionen, som även inbegriper Nordafrika, och som gäller t.o.m. 2025. Den omfattar sammanlagt 2,425 miljarder kronor (dnr UD2020/14979). Strategin har som mål att bl.a. bidra till demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer samt jämställdhet och fredliga och inkluderande samhällen. I strategin framhålls att regionala spänningar och geopolitiska intressen påverkar konflikterna i regionen och förutsättningarna för hållbar utveckling samt att grundorsakerna till såväl konflikter som fattigdom i regionen är flera och inbördes sammanlänkade. Vikten av en helhetssyn framhålls liksom behovet av att tillvarata kopplingar mellan långsiktigt utvecklingssamarbete, humanitärt bistånd och fredsbyggande insatser.

Utskottet konstaterar att motionärerna avser en bredare strategi än den som nämns ovan för utvecklingssamarbete. Utskottet vill dock understryka att den nuvarande strategin för utvecklingssamarbete med regionen framhåller vikten av en helhetssyn liksom behovet av att tillvarata kopplingar mellan långsiktigt utvecklingssamarbete, humanitärt bistånd och fredsbyggande insatser. Utskottet konstaterar också att regeringen har uttalat att det finns ett generellt behov av bredare strategier som innefattar fler områden än biståndet. Eftersom den nuvarande strategin löper ut nästa år och arbetet med en förnyad strategi därmed inom kort bör påbörjas anser utskottet inte att det finns anledning att bifalla motionen. Utskottet förutsätter att regeringen följer utvecklingen i regionen och fortlöpande analyserar behoven av svenska insatser.

Mot bakgrund av det som anförs ovan avstyrks motionerna 2023/24:462 yrkandena 1–3 och 9 samt motion 2023/24:2466 yrkande 37.

Jemen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att få slut på kriget i Jemen och om att Sverige ska verka för att krigsbrott i Jemen utreds.

Jämför reservation 3 (V) och 4 (V, MP).

Motionerna

Slut på kriget i Jemen

I kommittémotion 2023/24:462 yrkande 20 av Håkan Svenneling (V) anförs att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska verka för att få slut på kriget i Jemen.

Krigsbrott i Jemen

I kommittémotion 2023/24:462 yrkande 19 av Håkan Svenneling (V) föreslås att Sverige ska verka för att FN utreder krigsbrott som begåtts i Jemen.

Bakgrund

Inbördeskriget i Jemen har rasat sedan 2015, men stridigheterna har blivit mindre intensiva sedan 2022 då en längre vapenvila hölls. Internationellt medlade samtal mellan parterna har utöver vapenvilan 2022 inte uppnått några bestående resultat för att uppnå fred. FN:s grupp av experter på Jemen, utsedd av FN:s råd för mänskliga rättigheter för att utreda människorättskränkningar i landet, har konstaterat att alla parter i konflikten har gjort sig skyldig till kränkningar av mänskliga rättigheter och internationell rätt. Sedan mandatet för denna expertgrupp upphörde i oktober 2021 finns det inte längre någon oberoende mekanism för att granska kränkningar av de mänskliga rättigheterna i landet och ta fram underlag som kan bidra till att ställa ansvariga till svars.

Sverige och EU fortsätter att ha en roll i de internationella fredssträngningarna i Jemen, som omfattar politiskt stöd, humanitärt stöd och utvecklingsinsatser. Detta arbete bedrivs i enlighet med de rådslutsatser om EU:s engagemang i Jemen som antogs i december 2022. Ett möte som samlade relevanta partnerorganisationer hölls i anslutning till Yemen International Forum i Stockholm i juni 2022. Sverige har fortsatt att bidra till samordning i givarsamfundet när det gäller de humanitära frågorna och stod tillsammans med FN och Schweiz som värd för ett högnivåmöte om den humanitära responsen på krisen i Jemen den 27 februari 2023. EU och dess medlemsstater var sammantaget den största givaren vid detta möte.

EU:s humanitära stöd till Jemenkrisen uppgick 2023 till över 1,5 miljarder kronor. Det totala biståndet från EU sedan 2015 uppgår till 16 miljarder

kronor, varav 11,4 miljarder i humanitärt stöd och 5,5 miljarder i utvecklingsstöd.

Utrikesminister Tobias Billström och försvarsminister Pål Jonsson informerade vid utrikesutskottets och försvarsutskottets samtidiga sammanträde den 8 februari 2024 om svenska överväganden för ett eventuellt svenskt deltagande i den EU-ledda militära insatsen Eunavfor Aspides och/eller den USA-ledda militära insatsen Prosperity Guardian i Röda havet. Båda insatserna syftar till att skydda civil sjöfart i Röda havet mot angrepp från huthierna i Jemen. EU:s råd för utrikes frågor beslutade den 19 februari 2024 att inleda Eunavfor Aspides. Regeringen har fört dialog med riksdagen om svenskt deltagande i nämnda insatser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att inbördeskriget i Jemen har pågått sedan 2015. Jemen är sedan flera år tillbaka det fattigaste landet i Mellanöstern. Halva befolkningen är beroende av humanitärt stöd efter att striderna har ödelagt landets ekonomi och förstört grundläggande infrastruktur.

Utskottet konstaterar att EU i sina rådsslutsatser från 12 december 2022 har bekräftat sitt engagemang för en FN-ledd fredsprocess och en inkluderande uppgörelse i Jemen, uppmanar sitt starka stöd för FN:s särskilda sändebud svensken Hans Grundberg och uppmanar parterna att fortsätta sitt konstruktiva samarbete med honom. Insatserna måste inriktas på en hållbar vapenvila och förutsätter stöd för FN-sändebudets förslag om en trespårig ramprocess (politisk, säkerhetsmässig och ekonomisk) för att uppnå en rättvis och inkluderande uppgörelse för att lösa konflikten i Jemen. Detta inkluderar ett fullständigt, meningsfullt och jämlikt politiskt deltagande av kvinnor på alla nivåer. EU:s stöd bygger på en integrerad strategi som omfattar alla spår och är inriktad på stöd till och samordning av medling samt initiativ till dialog och vapenvila. EU kommer att fortsätta stödja den internationella arbetsgruppen för upphörande av fientligheter som sammanför FN:s och EU:s medlemsstater samt USA och andra internationella partner, och även den mekanism för samordning mellan medlingsaktörer inom det andra spåret som FN:s särskilda sändebud begärt.

I budgetpropositionen för 2024 konstateras att Sida i sitt humanitära bistånd har prioriterat de mest allvarliga och akuta behoven under 2022 så att mest medel har gått till krisdrabbade människor, däribland till Jemen (prop. 2023/24:1 utg.omr. 7). Sverige har också verkat för att stödja FN och andra humanitära aktörer i fråga om humanitärt tillträde under svåra omständigheter så som i Jemen. Utskottet konstaterar att Sverige har löpande kontakter med jemenitiska och internationella företrädare till stöd för FN-sändebudet Hans Grundbergs arbete och förutsätter att Sverige kommer att fortsätta att systematiskt arbeta med och driva engagemanget för en FN-ledd fredsprocess i våra bilaterala kontakter och genom EU och FN. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2023/24:462 yrkande 20 ska avstyrkas.

Krigsbrott i Jemen

EU betonar i sina rådsslutsatser från 12 december 2022 behovet av en fortsatt oberoende och opartisk övervakning av och dokumentation om allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna och en fullständig integrering av ansvarsskyldighet och övergångsrättvisa i fredsprocessen samt påminner om den avgörande roll som kvinnor spelar. EU uppmanar de jemenitiska parterna, länderna i regionen och det bredare internationella samfundet att behålla fokus på denna fråga och fortsätta att undersöka möjligheterna att inrätta en oberoende mekanism för att förhindra och ta itu med straffrihet för kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna för att undvika ytterligare lidande för Jemens befolkning. EU uppmanar parterna i konflikten att förebygga konfliktrelaterat sexuellt våld och att göra åtaganden om att ställa förövare till svars.

Utskottets stående hållning till krigsbrott är att uppgifter om krigsförbrytelser måste utredas och att personer som har medverkat till sådana brott måste hållas ansvariga för sina handlingar.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns skäl att bifalla motionsyrkandena 2023/24:462 yrkandena 19 och 20.

Den israelisk-palestinska konflikten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den israelisk-palestinska konflikten.

Jämför reservation 5 (S) och 6 (V, MP).

Motionerna

Kriget i Gaza

Eftersom den allmänna motionstiden för riksmötet 2023/24 avslutades den 5 oktober 2023, dvs. före Hamas attack mot Israel den 7 oktober, har utskottet inga motioner att bereda som rör kriget i Gaza. De motioner som behandlas under detta avsnitt om den israelisk-palestinska konflikten är därmed skrivna före Hamas attack.

Ytterligare steg på vägen till en tvåstatslösning

I kommittémotionerna 2023/24:462 yrkande 17 av Håkan Svenneling m.fl. (V) och 2023/24:989 yrkande 13 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) föreslås att Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och att det nuvarande associeringsavtalet suspenderas så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken.

I motion 2023/24:2659 yrkande 1 av Jamal El-Haj, tidigare (S) men numera partilös, m.fl. framförs att den israeliska ockupationen av och bosättningspolitiken i Palestina måste upphöra. I samma motion yrkande 2 anför motionärerna att Sverige i FN och genom EU på varje sätt måste försöka förhindra den annektering av ockuperat palestinskt territorium som pågår och övertagandet av palestinska bostäder i Jerusalem. I yrkande 3 framför motionärerna att Jerusalems delade status ska respekteras, att all ockupation måste upphöra och att Jerusalem ska vara en huvudstad för båda folken för att en tvåstatslösning ska vara möjlig.

Palestina

I kommittémotion 2023/24:462 yrkande 16 av Håkan Svenneling m.fl. (V) föreslås att Sverige bör stödja Palestina i det fortsatta arbetet för att Palestina ska erkännas som en fullvärdig FN-medlem. I samma motion yrkande 18 anför motionärerna att Sverige bör driva att FN ska stödja alla försök till nationella, fria och demokratiska parlaments- och presidentval i Palestina.

Bakgrund

Riksdagen höll på begäran av Vänsterpartiet en särskild debatt om situationen i Israel och Palestina den 27 oktober 2023, i vilken utrikesminister Tobias Billström deltog.

Regeringens utgångspunkter i konflikten mellan Israel och Hamas

Regeringen publicerade sina utgångspunkter i dess ställningstagande i konflikten mellan Israel och Hamas på sin webbplats den 10 januari 2024. Den första utgångspunkten är att Israel har en självklar rätt att försvara sig mot terrorism. Regeringen fördömer reservationslöst terroristgruppen Hamas attacker. Sverige stödjer det arbete som pågår inom EU om ytterligare åtgärder mot Hamas för att förhindra exempelvis dess finansiering. Sverige kräver att alla kvarvarande personer i gisslan omedelbart och villkorslöst släpps och stödjer de ansträngningar som görs av bl.a. USA, Egypten, Qatar och Internationella Rödakorskommittén (ICRC). Israels legitima rätt att försvara sig måste ske i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten. Folkrätten gäller för alla och alltid, oavsett geografisk kontext.

Den andra utgångspunkten är att civila måste skyddas. Israel ska så långt som möjligt undvika att skada civila när de utövar sin rätt att försvara sig. Civila och civil infrastruktur får inte vara måltavlor. Civila får inte heller användas av terroristgrupper i Gaza som mänskliga sköldar. Principer om åtskillnad mellan militära mål och civila objekt, proportionalitet och försiktighet måste alltid tillämpas.

Den tredje utgångspunkten är det fundamentala behovet av humanitärt tillträde. Alla parter i konflikten har enligt den humanitära rätten ett ansvar att

se till att civilbefolkningens humanitära behov tillgodoses. Regeringen är djupt oroad över de humanitära konsekvenserna av den israeliska blockaden. Det är av yttersta vikt att skyndsamt, säkert, fullt och obehindrat humanitärt tillträde säkerställs och att humanitärt stöd når människor i behov. Sverige är en stor kärnstödsgivare till flera av de humanitära aktörerna på plats. Sverige har även sedan den 7 oktober bidragit med knappt 290 miljoner kronor i ytterligare humanitärt stöd till Gaza. Stödet bidrar till akut sjukvård, socialt skydd, tillgång till mat, hälsa, psykosocialt stöd, mödravård, vatten och sanitet. Stödet ges framför allt till de mest behövande såsom kvinnor och barn. Sverige och EU understryker vikten av att humanitärt bistånd kan komma in i Gaza, inklusive genom humanitära korridorer. Sverige röstade den 12 december 2023 ja till en resolution i FN:s generalförsamling om omedelbart eldupphör av humanitära skäl. Resolutionen understryker att humanitär hjälp behöver nå civilbefolkningen.

Den fjärde utgångspunkten är att regional eskalering måste undvikas. Det är viktigt med gemensamma diplomatiska ansträngningar, inklusive av regionala aktörer, EU och FN, för att undvika ytterligare upptrappning med risk för ett fullskaligt regionalt krig och andra spridningseffekter i regionen. En regional eskalering skulle leda till ett stort mänskligt lidande, stärkta extremister och kan leda till större flyktingströmmar. Regeringen välkomnar att EU närmare diskuterar möjligheten att agera mot bosättare som utför våldsdåd mot civila. Israel måste på allvar ta itu med det oacceptabla bosättningsvåldet och upphöra med expansionen av bosättningar.

Den femte utgångspunkten är att en hållbar fred bygger på en tvåstatslösning. För att nå en lösning där Israel och Palestina kan samexistera sida vid sida behöver återkommande våldscykler stoppas, underliggande orsaker till konflikten hanteras och förtroendet mellan israeler och palestinier öka.

Behandling av Internationella domstolen

Internationella domstolen (International Court of Justice, ICJ) behandlar för närvarande en anmälan som Sydafrika har lämnat in om att Israels agerande i Gazaremsan bryter mot konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (SÖ 1952:64). I avvaktan på domstolens slutliga avgörande i frågan meddelade domstolen den 26 januari 2024 ett utslag om interimistiska åtgärder där domstolen ålade Israel att vidta alla åtgärder inom dess makt för att förhindra sådana gärningar som kan falla inom folkmordskonventionens definition av folkmord. Israel ska med omedelbar effekt försäkra sig om att dess militär inte begår sådana gärningar. Israel ska vidare enligt domstolen vidta alla åtgärder inom dess makt för att förhindra och bestraffa uppvigling till folkmord när det gäller palestinierna i Gazaremsan. Israel ska enligt domstolen vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att möjliggöra tillhandahållandet av de grundläggande samhällstjänster och det humanitära stöd som det finns ett akut behov av för att avhjälpa den svåra livssituationen

för palestinier i Gazaremsan. Israel ska vidta effektiva åtgärder för att förhindra förstörelse av bevis som kan kopplas till gärningar som kan falla under folkmordskonventionen samt även säkra bevarandet av bevis som kan kopplas till gärningar som kan falla under folkmordskonventionen. Inom en månad från domstolens utslag ska Israel lägga fram en rapport till domstolen om vilka åtgärder Israel har vidtagit i enlighet med detta utslag.

Domstolen uppmanade vidare att gisslan som togs av Hamas och andra beväpnade grupper vid attacken på Israel den 7 oktober omedelbart och villkorslöst ska frisläppas. Sydafrika hade begärt att Internationella domstolen skulle ta ett interimistiskt beslut om att Israel omedelbart skulle upphöra med sin militära aktivitet i Gazaremsan, men denna begäran bifölls inte av Internationella domstolen.

Internationella domstolen behandlar även en begäran om ett rådgivande yttrande från FN:s generalsekreterare António Guterres från den 17 januari 2023. Enligt begäran ombeds domstolen lämna ett yttrande om de rättsliga konsekvenserna av Israels långvariga ockupation, bosättningar och annektering av palestinskt territorium sedan 1967, inklusive Jerusalem, och den kränkning som detta utgör av det palestinska folkets rätt till självbestämmande. Vidare ombeds domstolen att uttala sig om hur israelisk politik och agerande påverkar ockupationens rättsliga status och vilka rättsliga konsekvenser detta har för alla länder och för FN. Med anledning av denna begäran inledde Internationella domstolen utfrågningar den 19 februari 2024. Domstolens rådgivande yttranden är inte bindande.

Behandling av Internationella brottmålsdomstolen

Internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court, ICC) har en pågående förundersökning när det gäller brott enligt Romstadgan som har begåtts i Palestina efter den 13 juni 2014. Förundersökningen inleddes den 3 mars 2021 efter att ICC hade fastställt att domstolen har jurisdiktion i de palestinska territorier som Israel har ockuperat sedan 1967, inklusive östra Jerusalem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill med hänvisning till den snabba händelseutvecklingen påminna om att dess bedömningar och ställningstaganden i betänkandet baseras på den situation som är aktuell och den information som är tillgänglig vid tiden för justering av betänkandet.

Kriget i Gaza

Utskottet fördömer i likhet med regeringen reservationslöst terroristgruppen Hamas och dess attack på Israel som inledde kriget mellan Israel och Hamas. Utskottet välkomnar, utöver antagandet av sanktionerna mot Hamas i januari

2024, förslag om ytterligare sanktioner mot Hamas. Utskottet stödjer regeringens krav på att alla kvarvarande personer i gisslan omedelbart och förbehållslöst släpps.

Utskottet vill betona att det ser med mycket stort allvar på situationen i Gaza. I utrikesministerns interpellationssvar den 23 januari 2024 beskriver han den nuvarande situationen som ett enormt mänskligt lidande i både Gaza och Israel och att oron växer över de stora förlusterna av människoliv i Gaza, varav många är barn, och de omfattande skadorna på civil egendom. Utskottet anser att de internationella förhandlingarna behöver uppnå en omedelbar humanitär vapenvila och vill understryka behovet av ett omedelbart, säkert, fullt och obehindrat humanitärt tillträde till Gaza. Det är av yttersta vikt att vatten, mediciner och andra livsnödvändiga varor skyndsamt och säkert når de civila behövande. En omedelbar humanitär vapenvila räddar liv och bidrar såväl till regional deskalering som till fortsatta förhandlingar mellan parterna.

Sverige röstade tillsammans med övriga nordiska länder och en övervägande majoritet av EU:s medlemsländer för en resolution om ett eldupphör av humanitära skäl i FN:s generalförsamling den 12 december 2023. Resolutionen kräver ett omedelbart eldupphör av humanitära skäl och understryker alla parter ansvar för att skydda civila och möjliggöra att humanitär hjälp når civilbefolkningen i Gaza. En förutsättning för att Sverige röstade för resolutionen var resolutionens krav på omedelbar och villkorlös frigivning av samtliga i den gisslan som Hamas och andra grupper håller i Gaza.

Sverige och EU står bakom Israels rätt att försvara sig mot Hamas, men denna rätt måste utövas i enlighet med folkrätten och den internationella humanitära rätten (rådsslutsatser från Europeiska rådet den 27 oktober 2023). Civila ska alltid skyddas i enlighet med den humanitära rätten. Sverige fördömer Hamas användning av sjukhus för militära operationer och användandet av civila som mänskliga sköldar. Israel bör ta hänsyn till den internationella humanitära rättens krav på skydd av sjukhus, medicinska förnödenheter och patienter. Regeringen har enligt utrikesministern i interpellationssvar den 23 januari 2024 enträget uppmanat Israel att visa största möjliga återhållsamhet för att säkerställa skyddet av civila och humanitär personal. Regeringen har vidare i internationella sammanhang understrukit att alla parter måste tillämpa den humanitära rättens principer om åtskillnad mellan militära mål och civila objekt, proportionalitet och försiktighet. Det kan tilläggas att även deportation av palestinier från Gaza skulle strida mot folkrätten. Utskottet konstaterar att de stora förlusterna av människoliv i Gaza och de omfattande skadorna på civil egendom väcker allvarliga frågor om Israels efterlevnad av den internationella humanitära rätten, men anser i likhet med regeringen att det behöver bedömas av relevanta internationella rättsliga instanser från fall till fall om folkrätten och den internationella humanitära rätten har följts. I anslutning till att rådet för utrikes frågor möttes den 19 februari 2024, betonade 26 av EU:s medlemsländer i ett uttalande vikten av att civila alltid skyddas i enlighet med internationell

humanitär rätt och av att respektera Internationella domstolens rättsligt bindande utslag den 26 januari 2024.

Utskottet instämmer i detta uttalande där medlemsstaterna uttrycker oro över den humanitära situationen, den israeliska gisslans situation och de israeliska regeringsplanerna att inleda en eventuell markoperation mot Rafah där över en miljon palestinier nu befinner sig på flykt undan striderna. Medlemsstaterna ber den israeliska regeringen att inte agera militärt i Rafah eftersom det skulle förvärra en redan katastrofal humanitär situation och förhindra det akut nödvändiga tillhandahållandet av grundläggande samhällstjänster och humanitärt bistånd. Medlemsstaterna begär även ett omedelbart humanitärt uppehåll i stridigheterna vilket kan leda vidare till ett hållbart eldupphör, det omedelbara och ovillkorliga frisläppandet av gisslan samt utdelning av humanitärt bistånd.

Ytterligare steg på vägen till en tvåstatslösning

Utskottet beklagar i likhet med i betänkande 2020/21:UU15 expansionen av israeliska bosättningar och framhåller att denna expansion är ett hot mot tvåstatslösningen. Bosättningsexpansionen och konstruktionen av separationsbarriär på ockuperat område är folkrättsvidriga och måste upphöra. Bosättningarna strider mot FN:s säkerhetsrådsresolutioner, bl.a. resolution 2334 (2016) där Israel uppmanas att omedelbart upphöra med alla bosättningsaktiviteter och förstörandet av palestiniers hem m.m. Utskottet vidhåller sin uppfattning att Israels rätt till säkerhet måste tryggas, men att detta inte får ske i strid med folkrätten.

Utskottet ser i likhet med regeringen och EU med stor oro på de på senare tid intensifierade sammandrabbningarna mellan israeliska säkerhetsstyrkor och palestinier på Västbanken. Israel måste leva upp till de krav som folkrätten ställer på landet och ta itu med det oacceptabla bosättningsvåldet och upphöra med expansionen av bosättningar. Dödsfall behöver utredas och ansvarutkrävande säkerställas. Utskottet stöder förslaget om att anta EU-sanktioner riktade mot extremistiska bosättare och anser att sådana bör beslutas skyndsamt. Förslag på restriktiva åtgärder gentemot våldsamma bosättare såsom inreseförbud till Schengenområdet och frysning av tillgångar behandlas för närvarande på arbetsgruppsnivå inom Europeiska unionen.

Utskottet anser i likhet med EU att Jerusalems status kommer att vara en fråga för ett slutgiltigt fredsavtal mellan Israel och Palestina. Utskottet anser i likhet med utrikesministerns svar på den skriftliga frågan 2023/24:124 att FN och EU ska verka aktivt för en förhandlad tvåstatslösning utifrån 1967 års gränser där Israel och Palestina ska leva sida vid sida i fred och säkerhet, med Jerusalem som framtida huvudstad för båda stater. Utskottet har tidigare i betänkande 2022/23:UU7 uttalat att det inte är lämpligt i dagsläget att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad. Utskottet har vid tidigare behandling av frågan om erkännande av Jerusalem som Israels huvudstad påpekat att FN har gett Jerusalem en särskild status och att EU tydligt behandlar Jerusalem som

en separat enhet och som en framtida huvudstad för två stater. Utskottet vidhåller att alla frågor om slutlig status, inklusive Jerusalems status, måste lösas genom förhandlingar mellan parterna.

Utskottet vidhåller sin ståndpunkt att en tvåstatslösning, där Israel och Palestina samexisterar i fred och säkerhet, kvarstår som den enda hållbara lösningen för fred och säkerhet för såväl Israel som Palestina på lång sikt. I detta sammanhang vill utskottet även lyfta fram att EU:s associeringsavtal med Israel är en central plattform för att ha en dialog kring frågor där de båda parterna har olika ståndpunkter.

Utskottet stöder diplomatiska ansträngningar av regionala partner, FN och USA för att inleda en fredsprocess som på sikt kan leda till en tvåstatslösning och som också syftar till att undvika en regional eskalering. Regeringen är redo att bidra till ett bredare europeiskt initiativ i detta avseende, inkl. en fördjupad EU-diskussion om möjliga scenarier för utvecklingen i Gaza, och stödjer initiativ om att ha en förberedande fredskonferens så snart som möjligt, vilket utskottet välkomnar.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrks motionerna 2023/24:462 yrkande 17, 2023/24:989 yrkande 13 och 2023/24:2659 yrkandena 1, 2 och 3.

Palestina

I likhet med i betänkande 2020/21:UU15 konstaterar utskottet att Palestina ansökte om fullt medlemskap i Förenta nationerna (FN) 2011 och att det inte finns stöd i FN:s säkerhetsråd för ett fullvärdigt medlemskap för Palestina i FN. För ett positivt beslut om medlemskap krävs stöd av minst 9 av säkerhetsrådets 15 medlemmar och att ingen av de 5 permanenta medlemmarna lägger in sitt veto. Palestina har sedan 2012 status som observatörsstat utan medlemskap i FN.

Utskottet stöder nationella fria och demokratiska parlaments- och presidentval i Palestina men förväntar sig att de valda företrädarna endast ska verka med fredliga metoder för en framförhandlad tvåstatslösning i enlighet med internationell rätt och respektera ingångna avtal, inklusive Israels rätt att existera. Utskottet vill understryka behovet av ett samlat, legitimt och demokratiskt styre i Palestina.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrks motion 2023/24:462 yrkandena 16 och 18.

Ambassad i Israel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att flytta Sveriges ambassad till Jerusalem.

Jämför särskilt yttrande 1 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:477 yrkande 7 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) föreslås att Sveriges ambassad i Israel flyttas till Jerusalem.

Bakgrund

Sveriges ambassad i Tel Aviv ansvarar för Sveriges officiella kontakter med Israel. Sveriges generalkonsulat i Jerusalem ansvarar för Sveriges officiella kontakter med Palestina. Sverige erkände staten Palestina den 30 oktober 2014.

Av ett hundratal utländska diplomatiska beskickningar i Israel är fem förlagda till Jerusalem (Amerikas förenta stater, Guatemala, Honduras, Kosovo och Papua Nya Guinea).

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om att flytta Sveriges ambassad från Tel Aviv till Jerusalem har utskottet vid flera tillfällen yttrat sig till konstitutionsutskottet (senast i ytr. 2022/23:UU2y), under den tid som detta utskott behandlat frågan. Utrikesutskottet har, med hänvisning till att regeringsformen föreskriver att regeringen styr riket, i sina yttranden till konstitutionsutskottet anfört att det är en lämplig ordning att regeringen beslutar om Regeringskansliets, inklusive utrikesförvaltningen, organisation och fördelning av resurser inom utrikesförvaltningen. Samtidigt förväntas regeringen löpande samråda med riksdagen om den strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation med hänsyn till att det påverkar Sveriges internationella relationer om utlandsmyndigheter öppnas eller stängs. Utrikesutskottet utgår därför från att regeringen samråder med riksdagen, genom bl.a. utrikesutskottet, inför beslut om strategiska förändringar i utrikesrepresentationen. Utskottet konstaterar att det kan få konsekvenser för svenska beskickningars närvaro i Tel Aviv och Jerusalem om Israel och Palestina uppnår ett slutligt fredsavtal om en tvåstatslösning.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrks motion 2023/24:477 yrkande 7.

Bilaterala avtal med Israel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att upprätta bilaterala avtal med Israel.

Jämför motivreservation 7 (V, MP).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:477 yrkande 5 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) anförs att Sverige bör upprätta bilaterala avtal med Israel om forskning, näringsliv och handel.

Bakgrund

Sverige har för närvarande två avtal med Israel inom beskattningsområdet från 1959 respektive 1962, ett filmproduktionsavtal från 1971, ett luftfartsavtal från 1977, ett socialförsäkringsavtal från 1982 samt ett samförståndsavtal från 2000 om utveckling av industri och forskning inom industrin.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsförslag om att upprätta bilaterala avtal med Israel uppmärksammar utskottet att utrikesministern i sitt interpellationssvar den 23 januari 2024 uttalade att regeringen i likhet med EU inte stöder bojkott av eller sanktioner mot Israel. Regeringen eftersträvar en god bilateral relation med Israel där de båda länderna kan ha en dialog om fördjupat samarbete och samtidigt framföra kritik i svåra frågor. Sverige har ett långsiktigt intresse av att fördjupa relationen med Israel inom t.ex. frågor som forskning, grön omställning, smart industri, jämställdhet och arbetet mot antisemitism. Utrikesministern sa i regeringens utrikespolitiska deklaration den 14 februari 2024 att svenskt engagemang i Israel ska öka ytterligare över tid.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrks motion 2023/24:477 yrkande 5.

Bistånd till Palestina

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att dra in bistånd till Palestina eller ställa tydliga villkor för biståndet till Palestina.

Jämför reservation 8 (SD), motivreservation 9 (S, V, C, MP) och särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:477 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 4 anförs att Sverige bör ställa tydliga villkor för bistånd till palestinska myndigheten. Vidare yrkas i kommittémotion 2023/24:495 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 18 att Sverige bör dra in biståndet till den palestinska myndigheten för att främja kvinnors rättigheter i Mellanöstern.

Bakgrund

Den dåvarande regeringen beslutade den 25 juni 2020 om en strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Palestina 2020–2024. Strategin omfattar sammantaget 1,5 miljarder kronor varav 1,46 miljarder kronor avser Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och 40 miljoner kronor avser Folke Bernadotteakademien (FBA). I sin helhet ska det svenska utvecklingssamarbetet bidra till att minska fattigdomen i landet, till bättre förutsättningar för en demokratisk utveckling och till respekt för de mänskliga rättigheterna. Verksamheten syftar till att bidra till att få till stånd ett demokratiskt, självständigt, sammanhängande och livskraftigt Palestina som existerar sida vid sida med Israel i fred och säkerhet, med 1967 års gränser som utgångspunkt och med Jerusalem som en huvudstad för två stater. Verksamheten syftar också till att tillgodose palestiniernas rättigheter och behov så att de ska kunna leva i alla delar av Palestina oavsett institutionellt ramverk.

Med anledning av terroristorganisationen Hamas attacker mot Israel beslutade den nuvarande regeringen den 13 oktober att tills vidare pausa utvecklingsbiståndet till Palestina. Det humanitära biståndet, som styrs av de humanitära principerna, påverkades inte av denna paus.

Sida och FBA fick samtidigt ett uppdrag att göra en översyn av biståndet till Palestina för att säkerställa att inga svenska medel går till aktörer som inte förbehållslöst fördömer Hamas, utför våld, hotar eller uppmuntrar till våld mot staten Israel eller dess befolkning, driver en antisemitisk agenda eller personer som har samröre med sådana aktörer. Sida fick också i uppdrag att klarlägga frågan om hur kontrollmekanismerna kan stärkas och att vidta nödvändiga åtgärder och redovisa detta som en del av översynen. Regeringen gav vidare Sida i uppdrag att tidigarelägga en fördjupad strategirapport om framtida inriktning av strategiarbetet.

Sida redovisade uppdraget den 1 december 2023 (ärendenr 23/000067). FBA:s översyn ingår som bilaga i Sidas rapport. Sida konstaterar i rapporten att man inte har identifierat något fall där resurser vidareförmedlats till terrorverksamhet. Inte heller har någon samarbetspart identifierats som inte fördömer våld mot civila och brott mot internationell humanitär rätt, av den typ som Hamas gjort sig skyldig till. När det gäller formuleringen ”inte förbehållslöst fördömer Hamas eller andra terroristorganisationer”, konstaterar Sida att om denna formulering ska tolkas som ”ensidigt fördöma Hamas utan att kritisera Israel eller att peka på konfliktens grundorsaker”, saknas samarbetsparter i Palestina som helt skulle leva upp till ett sådant krav, FN-systemet inkluderat.

Sida konstaterar vidare att för verksamhet i Gaza har det varit oundvikligt att ha visst samröre med Hamas, exempelvis för tillstånd, nödvändig samordning på teknisk nivå samt även i de fall det genomförs påverkansarbete i rättighetsfrågor eller fredsbyggande aktiviteter och medlingsinsatser som syftar till att motverka väpnat våld och konflikt. Därutöver är samarbete på teknisk nivå med lokala myndigheter i Gaza nödvändigt för humanitära aktörer inklusive flera FN-organ och Röda Korset för att upprätthålla kritiska humanitära tjänster såsom sjukvård, vatten- och elförsörjning och utbildning. Sida bedömer att detta inte strider mot EU:s sanktionslagstiftning och att Sidas samarbetspartners kontrollmekanismer förbygger oegentligheter, samt att detta samarbete är i enlighet med de humanitära principerna.

Sida bedömde att myndighetens humanitära samarbetspartner arbetar i enlighet med de humanitära principerna och myndigheten har inte identifierat någon samarbetspartner där regeringsuppdraget föranleder myndigheten att inte fortsätta samarbetet. Sidas slutsats är därför att det humanitära samarbetet kan fortsätta som planerat.

Den nuvarande regeringen uppdrog den 7 december 2023 åt Sida att återuppta finansiering till tre samarbetspartner i Palestina. Vidare fick Sida i uppdrag att senast den 15 februari 2024 komplettera sin rapport från den 1 december 2023 eftersom alla frågor inte hade belysts på det sätt som efterfrågats i det ursprungliga uppdraget. I kompletteringen skulle samtliga insatser från samtliga strategier redovisas, dvs. all verksamhet finansierad av svenskt bistånd till Palestina, så som det tidigare regeringsuppdraget var formulerat. Redovisningen skulle omfatta en analys av organisationernas externa kommunikation, inklusive i sociala medier och webbplatser.

Sida redovisade det kompletterande uppdraget den 15 februari 2024. Den fördjupade granskningen visar att ingen organisation som får stöd av Sida befinner sig på EU:s sanktionslista, vare sig via direkta samarbetspartner eller i efterföljande led. Sida konstaterar att även om ingen vidareförmedling har skett till sanktionslistade organisationer, så har det i granskningarna framkommit ett antal anmärkningar om hur organisationerna tillämpat Sidas avtalsvillkor i fråga om EU:s sanktionslista i sina efterföljande led och hur kontrollerna dokumenterats. Myndigheten har genomfört en analys av alla 207 samarbetsorganisationers externa kommunikation om Hamas och attackerna

den 7 oktober, och totalt har ca 108 000 inlägg på webbsidor och sociala medier granskats. Det stora flertalet av uttalandena antingen fördömer Hamas, ofta i sammanhang där även Israel kritiseras för sin krigsföring, eller tar generellt avstånd från alla former av våld mot civila och brott mot internationell humanitär rätt. En grupp organisationer har inte gjort några uttalanden alls. En lokal organisation, som varit del av ett nu avslutat brett FN-program som Sidas stöd går till, bedöms uttryckligen ha hyllat eller försvarat Hamas. Sida har också uppdaterat resultaten av den översyn som övriga givare har gjort. Sida konstaterar att ingen av dessa givare upprätthåller ett generellt utbetalningsstopp och att ingen pågående verksamhet har avbrutits med någon samarbetspartner som är gemensam med Sida.

Bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell har uttalat att regeringen noggrant kommer att analysera det som framkommer i Sidas rapporter och återkomma om regeringens fortsatta arbete med det långsiktiga utvecklingsbiståndet till Palestina.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill med hänvisning till den snabba händelseutvecklingen påminna om att utskottets bedömningar och ställningstaganden i betänkandet baseras på den situation som är aktuell och den information som är tillgänglig vid tiden för justering av betänkandet.

Utskottet vill inledningsvis understryka att allt utvecklingsbistånd till Palestina ska bidra till att främja förutsättningarna för en förhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina kan leva sida vid sida i fred och säkerhet.

Utskottet konstaterar att den humanitära situationen för befolkningen i Gaza är katastrofal. Utskottet vill liksom tidigare i detta betänkande understryka att alla parter i konflikten enligt den humanitära rätten har ett ansvar att se till att civilbefolkningens humanitära behov tillgodoses. Det är av yttersta vikt att säkerställa skyndsamt, säkert, fullt och obehindrat humanitärt tillträde och att humanitärt stöd når människor i behov av det. Utskottet noterar att såväl Sverige som EU understryker vikten av att humanitärt bistånd kan komma in i Gaza, inklusive genom humanitära korridorer. I dagsläget når endast en begränsad del av det humanitära biståndet befolkningen i Gaza på grund av bristande humanitärt tillträde. Enligt uppgift från FN:s kontor för humanitärt stöd (OCHA) fick under januari endast 16 procent av de planerade humanitära hjälpsändningarna tillträde till norra Gaza. Motsvarande siffra för södra Gaza var 57 procent. Utskottet vill dock påminna om att detta är en ögonblicksbild. Den humanitära situationen i Gaza har kraftigt försämrats sedan januari. Det stora antalet dödade och skadade i samband med en humanitär konvoj den 29 februari 2024 understryker det akuta behovet av att humanitära organisationer på ett säkrare och mer omfattande sätt måste kunna nå hjälpbehövande i hela Gaza.

Utskottet välkomnar att Sverige den 12 december 2023 röstade ja till en resolution i FN:s generalförsamling om eldupphör av humanitära skäl. Resolutionen kräver omedelbart humanitärt eldupphör och understryker alla parter ansvar att skydda civila och möjliggöra att humanitär hjälp når civilbefolkningen. Resolutionen uppmanar även till omedelbar och villkorlös frigivning av alla de personer som hålls som gisslan av Hamas och andra grupper i Gaza.

Utskottet välkomnar att bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell inför EU:s informella biståndsministermöte den 11–12 februari 2024 i ett brev till EU:s utrikesrepresentant Josep Borrell lyfte fram vikten av att EU:s medlemsländer gemensamt driver på, framför allt Israel, för att se till att den humanitära hjälpen kommer in i Gaza. Förslaget togs också upp under EU:s informella biståndsministermöte den 12 februari av statssekreterare Diana Janse (UD) som representerade Sverige vid mötet. Josep Borrell och ett flertal medlemsstater välkomnade initiativet och processen tas nu vidare i EU-kretsen i Tel Aviv. På svenskt initiativ har ett stort antal EU-länder och likasinnade länder gemensamt verkat för att Israel möjliggör snabbare, säkrare och mer omfattande humanitära leveranser.

Utskottet instämmer med regeringens bedömning att det, efter Hamas attacker mot Israel den 7 oktober 2023, var nödvändigt att tills vidare pausa biståndet till Palestina för att säkerställa att inga svenska medel går till aktörer som inte förbehållslöst fördömer Hamas och som utför våld, hotar eller uppmanar till våld mot staten Israel eller dess befolkning eller som driver en antisemitisk agenda. Bistånd från Sverige ska inte heller gå till personer som har samröre med sådana aktörer. Utskottet vill samtidigt understryka vikten av att Sverige fortsätter att bidra med humanitärt bistånd till befolkningen i Gaza och noterar att Sverige är en stor kärnstödsgivare till flera av de humanitära aktörerna på plats i Gaza. Därtill har Sverige sedan den 7 oktober bidragit med ytterligare knappt 290 miljoner kronor i humanitärt stöd till Gaza¹. Stödet går till de mest utsatta grupperna, med kvinnors och barns behov i fokus, och bidrar bl.a. till akut sjukvård, socialt skydd, tillgång till mat, hälsa, psykosocialt stöd, mödravård, vatten och sanitet. Ytterligare humanitärt stöd till Gaza bereds för närvarande på Sida.

Utskottet konstaterar att det är en omfattande kompletterande rapport om biståndet till Palestina som lämnades av Sida den 15 februari 2024. Sida har konstaterat brister i rutinerna hos flera organisationer, främst genom screening mot EU:s sanktionslista. Utskottet vill understryka vikten av att dessa brister har identifierats och att åtgärder vidtas.

Det är angeläget att regeringen skyndsamt och noggrant analyserar rapporten och återkommer med besked om utbetalningarna ska återupptas respektive om delar av verksamheten avslutas. Utskottet vill återigen

¹ Följande organisationer har fått humanitärt stöd från Sverige för sin respons i Gaza sedan den 7 oktober 2023: WFP (93 mnkr), Unicef (40 mnkr), UNFPA (20 mnkr), Internationella röda korset (45 mnkr), UNRWA (55 mnkr), FN:s humanitära fond (15 mnkr), Svenska röda korset (6,6 mnkr), Oxfam (2,5 mnkr), International Rescue Committee (10,2 mnkr).

understryka att svenska biståndsmedel ska användas effektivt, bidra till att främja förutsättningarna för en tvåstatslösning och aldrig komma i närheten av terrorism. En ny inriktning behövs på det långsiktiga utvecklingsbiståndet till Palestina.

Utskottet vill avslutningsvis återigen understryka att det bistånd till Palestina som pausats är utvecklingsbiståndet, inte det humanitära biståndet, vilket tvärtom har ökat till området för att lindra nöd och förhindra död.

Med hänvisning till vad som här anförts avstyrker utskottet motionerna 2023/24:477 yrkande 4 och 2023/24:495 yrkande 18.

Bistånd till UNRWA

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avveckla FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA).

Jämför motivreservation 10 (S, V, C, MP).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 5 anförts att Sverige bör verka för att avveckla FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA).

Bakgrund

UNRWA är FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar som upprättades 1949 av FN:s generalförsamling efter att många människor tvingats fly eller fördrivits från sina hem till följd av utropandet av staten Israel och det krig som följde. Organisationens mandat fastställdes till att bistå flyktingarna humanitärt till dess att en fredlig lösning på konflikten uppnåtts. I dag är närapå 5,5 miljoner flyktingar berättigade till humanitärt stöd från UNRWA (s.k. Palestinaflyktingar), varav en tredjedel fortfarande bor i flyktingläger. UNRWA:s huvudsakliga verksamhet består i att tillhandahålla utbildning, primärvård och humanitärt stöd i form av exempelvis livsmedelsstöd eller kontantstöd. UNRWA:s mandat är geografiskt avgränsat till Libanon, Syrien, Jordanien och Palestina.

UNRWA finansieras i princip uteslutande med frivilliga bidrag från enskilda länder och organisationer såsom EU, bortsett från en liten del (för närvarande ca. 4 procent av kärnbudgeten) som finansieras genom FN:s reguljära budget. Sverige var under 2023 femte största givare till UNRWA och svenskt stöd går både till programbudgeten i form av kärnstöd och från Sidas humanitära medel till UNRWA:s nödapeller. Enligt Sidas regleringsbrev för 2024 är det planerade kärnstödet till UNRWA 400 miljoner kronor.

Enligt uppgifter från israeliska myndigheter deltog ett dussintal anställda inom UNRWA i terroristorganisationen Hamas attacker på Israel den 7 oktober 2023. Ett antal givare har med anledning av uppgifterna stoppat utbetalningar av stöd till UNRWA, bl.a. EU-kommissionen, USA, Storbritannien, Frankrike, Australien, Kanada och Italien. EU-kommissionen beslutade den 1 mars att återuppta stödet genom en första delbetalning på 50 miljoner euro av de 82 miljoner euro som avsatts för UNRWA under 2024. Beslutet togs efter att UNRWA och kommissionen kommit överens om ett antal åtgärder som ska vidtas, bl.a. ska UNRWA genomföra ytterligare kontroller av sina anställda och avdelningen för interna utredningar och styrning ska förstärkas. Även Kanada har beslutat att återuppta stödet till UNRWA.

Den 9 mars 2024 beslutade regeringen att genomföra en utbetalning om 200 miljoner kronor till UNRWA motsvarande hälften av det planerade kärnstödet till FN-organet för 2024. Beslutet har fattats mot bakgrund av den akuta humanitära situationen i Gaza samt de nya åtaganden som UNRWA gjort inom ramen för en villkorad försäkran till Sverige. UNRWA ska tillåta kontroller, oberoende revision, stärka intern tillsyn och möjliggöra extra granskning av personal. Dessa bilaterala åtaganden överensstämmer med den överenskommelse som EU-kommissionen ingått med UNRWA. Sverige ska få samma information som EU-kommissionen om uppdateringar som UNRWA gör avseende kontroll, oberoende revision, stärkt tillsyn och extern granskning av personal. Svenska medel ska även enligt överenskommelsen skyddas vid misstänkta eller bekräftade risker. Regeringen har meddelat att den noggrant kommer följa upp att UNRWA genomför vad som överenskommit.

UNRWA har avskedat de anställda som pekats ut av Israel och inlett en granskning av händelserna. FN har också inlett en utredning av händelserna genom Office of Oversight Services (OIOS) och förklarat sig redo att samarbeta med rättsvärdande myndigheter. FN:s generalsekreterare António Guterres har uttalat att alla FN-anställda som är inblandade i terrordåd kommer att hållas ansvariga, inklusive genom rättsliga åtgärder. Samtidigt har generalsekreteraren påmint om den allvarliga humanitära situationen för människorna i Gaza och vädjat till de givare som pausat sina stöd till UNRWA att åtminstone garantera kontinuiteten i UNRWA:s verksamhet.

FN:s generalsekreterare har också tillsatt en oberoende granskningsgrupp för att bedöma om UNRWA gör allt som står i dess makt för att säkerställa neutralitet och för att svara på de allvarliga anklagelser som förekommit. Granskningen leds av Frankrikes f.d. utrikesminister Catherine Colonna som kommer att arbeta med tre forskningsorganisationer från Sverige, Norge och Danmark (Raoul Wallenberginstitutet, Chr. Michelsen Institute, The Danish Institute for Human Rights). En delrapport ska lämnas i slutet av mars 2024 och följas av en slutrapport som förväntas vara klar till slutet av april.

Den 26 januari 2024 beslutade Sida, i enlighet med myndighetens rutiner, att avvakta med ytterligare stöd till UNRWA med hänvisning till

anklagelserna om att UNRWA-personal deltagit i Hamas terrorattack mot Israel den 7 oktober 2023. Myndigheten behåller utrymmet för ett planerat stöd om 31 miljoner kronor till UNRWA, men inväntar bl.a. FN:s rapport om UNRWA:s hantering av det inträffade. Först därefter kan beslut om utbetalning bli aktuellt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill med hänvisning till den snabba händelseutvecklingen påminna om att utskottets bedömningar och ställningstaganden i betänkandet baseras på den situation som är aktuell och den information som är tillgänglig vid tiden för justering av betänkandet.

Utskottet konstaterar att Sverige i flera år har varit en stor givare till UNRWA och anser att organisationen behöver diversifiera sin finansiering. Utskottet välkomnar därför att regeringen överväger att ytterligare se över nivåerna på stöd framöver och samtidigt verka för en reformering av UNRWA. Långsiktigt bör Sveriges linje vara att UNRWA:s uppdrag ska införlivas i UNHCR eller annat lämpligt FN-organ.

Utskottet vill också understryka vikten av att UNRWA fortsätter granskas för att säkerställa att organisationen använder svenska medel på ett korrekt sätt och har en nolltolerans mot uttryck till stöd för terrorism eller antisemitism. Utskottet välkomnar att regeringen har uttalat att Sverige, i givardialog med UNRWA, kommer att ställa krav på att UNRWA oreserverat fördömer Hamas och att personer som uttrycker stöd till Hamas, terrorism eller antisemitism inte kan arbeta för UNRWA om organisationen ska få svenska skattemedel.

Utskottet ser allvarligt på uppgifterna att anställda hos UNRWA har deltagit i Hamas terrorattack mot Israel den 7 oktober 2023. Utskottet konstaterar att ett antal granskningar pågår inom FN-systemet för att utreda händelserna och bidra till att lagföra anställda som deltagit i terrorattacken. Utskottet vill understryka vikten av att utredningarna genomförs skyndsamt.

Utskottet välkomnar att Sida, i enlighet med myndighetens rutiner, har beslutat att inte betala ut ytterligare medel till UNRWA i avvaktan på att händelserna utreds. Utskottet konstaterar att den humanitära situationen i Gaza är akut och att UNRWA står för en stor del av de humanitära insatserna i området. Utskottet välkomnar att UNRWA efter dialog med Sverige har accepterat åtaganden om utökad transparens och skärpta rutiner. Skriftliga försäkringar till Sverige har gjort det möjligt att återuppta utbetalningar till FN-organet under dessa svåra omständigheter. Utskottet noterar att regeringen sagt att man noggrant kommer följa upp att UNRWA genomför vad som utlovats. För att undvika att den humanitära situationen i Gaza försämras ytterligare fortsätter det vara angeläget att FN och givarsamfundet arbetar för att säkerställa att även andra etablerade humanitära organisationer har förmåga att utöka sina insatser.

För att en effektiv humanitär respons ska vara möjlig måste också det humanitära tillträdet förbättras. Utskottet konstaterar att det i dagsläget är svårt

för humanitära organisationer att nå stora delar av Gaza och välkomnar, som framgår av tidigare avsnitt i detta betänkande, att bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell inför EU:s informella biståndsministermöte den 11–12 februari 2024 påtalade vikten av att EU:s medlemsländer gemensamt driver på, framför allt Israel, för att se till att den humanitära hjälpen kommer in i Gaza.

Med hänvisning till vad som anförs ovan avstyrker utskottet motion 2023/24:481 yrkande 5.

Irak och Syrien

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om svenskt ekonomiskt och militärt stöd till Irak, vapenvila i Syrien, öppna gränser för syriska flyktingar och strategi som stärker kurdernas rättigheter.

Jämför reservation 11 (V, MP).

Motionerna

Irak

I kommittémotion 2022/23:1783 yrkande 1 av Aron Emilsson m.fl. (SD) föreslås att regeringen säkerställer att det svenska militära bidraget genom utbildningsinsatsen i Irak riktas till KRG-regionen (Kurdistan Regional Government) för att bidra i kampen mot terrorism och underlätta framtida självförsvar. I samma motion yrkande 2 anför motionärerna att regeringen bör verka för att självförsvarsgrupper för svaga grupper som yazidier och kristna inkluderas i koalitionens stödinsatser.

I kommittémotion 2023/24:462 yrkande 13 av Håkan Svenneling m.fl. (V) anges att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska verka för att den irakiska regeringen genomför reformer och säkerställer säkerheten för oppositionen. I kommittémotion 2023/24:485 yrkande 10 av Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslås att regeringen utreder nyttan och utfallet av svenskt engagemang i Irak.

I kommittémotion 2023/24:462 yrkande 21 av Håkan Svenneling m.fl. (V) anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med en strategi för stärkande av kurdernas rättigheter och att denna strategi ska tas fram i samarbete med kurdiska organisationer.

Syrien

I kommittémotion 2023/24:462 yrkande 24 av Håkan Svenneling m.fl. (V) föreslås att Sverige enskilt och som medlemsstat i EU och FN ska verka för att få till stånd vapenvila i Syrien och stödja FN:s arbete för att få till stånd en fredsprocess. I yrkande 26 yrkar motionärerna att Sverige som enskilt land och

som medlem i EU och FN ska agera för att länder öppnar sina gränser för människor på flykt undan kriget i Syrien.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 5) anges att Sverige under 2022 fortsatte sitt breda och långsiktiga engagemang i Irak. Sverige deltar sedan 2015 i den militära utbildningsinsats som bedrivs inom ramen för den internationella koalitionen mot Daish, Operation Inherent Resolve. Sverige bidrog även med personal till EU:s civila rådgivningsinsats i Irak (EUAM Irak) och Natos militära utbildningsinsats (Nato Mission in Iraq, NMI). Sverige bidrog med utredare från Polismyndigheten till FN:s bevisinsamlingsmekanism för brott begångna av Daish i Irak (Unitad). Sedan 2021 finns ett samarbetsavtal med Unitad för utökad informationsutbyte mellan mekanismen och svenska myndigheter.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om att utreda svenskt engagemang i Irak konstaterar utskottet att den nuvarande strategin för utvecklingssamarbete med Irak gäller t.o.m. 2026 och omfattar sammanlagt 1,2 miljarder kronor för Sida och 45 miljoner kronor för Folke Bernadotteakademien (UD2022/04472). Strategin har som mål att bidra till fredliga och inkluderande samhällen, mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer och jämställdhet, samt miljö, klimat och hållbar utveckling. I strategin framhålls att Irak befinner sig i ett postkonfliktsskede med kvarvarande risk för nya uppblående konflikter. Bekämpandet av Daish fortsätter utgöra en utmaning. För att bygga en hållbar fred behöver konflikternas grundorsaker hanteras. Sociala, politiska och ekonomiska reformer är nödvändiga, bl.a. för att förbättra samhällsstyrningen, stärka den sociala sammanhållningen, bekämpa den utbredda korruptionen samt erbjuda befolkningen förbättrade och mer jämlika levnadsvillkor och ökad jämställdhet. Trots att Irak är ett medelinkomstland som på sikt har förutsättningar att tillgodose sina egna behov präglas läget för befolkningen av fattigdom, hunger, en skör humanitär situation, bristfällig samhällsservice, ojämställdhet, demokratiskt underskott, bristande respekt för mänskliga rättigheter och allt svårare miljö- och klimatmässiga utmaningar med allvarlig vattenbrist.

Enligt strategin karakteriseras Irak till stor del av lågt förtroende för politiska processer och makthavare samt ett svagt socialt kontrakt mellan medborgare och stat. Iraks etniska och religiösa minoritetsgrupper har drabbats särskilt hårt under konflikten med Daish, och deras traditionella hemtrakter i Irak har utsatts för stor förstörelse. Det finns ett fortsatt behov av stöd för en långsiktigt hållbar stabilisering, återuppbyggnad och demokratiutveckling. Sida avser att bidra till kapacitetsuppbyggnad för demokratisk samhällsstyrning såväl i relation till den offentliga förvaltningen

som med stöd till det civila samhället. Ansvarsutkrävande i relationen mellan medborgarna och staten samt stärkta oberoende medier utgör viktiga verksamhetsområden. Fokus bör ligga på att främja demokratisk utveckling, respekt för mänskliga rättigheter, transparens, deltagande och minskad korruption. Med hänsyn till vad som anförs ovan om Iraks behov av stöd anser utskottet inte i nuläget att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om att utreda svenskt engagemang i Irak.

Utskottet konstaterar att Sverige bidrar till den militära insatsen OIR (Operation Inherent Resolve) i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daish i syfte att utbilda det irakiska försvaret så att det kan hindra framryckningar av Daish. Den militära insatsen utgör en del i en bredare strategi tillsammans med andra krishanteringsinstrument såsom diplomati och humanitära åtgärder. Sverige bidrar även till Natos militära utbildningsinsats i Irak som också syftar till att träna och utbilda de irakiska försvarsstyrkorna. Sverige har från sommaren 2020 enbart bemannat en handfull militära stabs- och rådgivningsbefattningar i Irak. Utskottet konstaterar att mandatet för ovan nämnda koalition att agera militärt i Irak upphörde i slutet av 2021 i enlighet med riksdagens medgivande för en svensk militär styrka i Irak (bet. 2020/21:UFöU2, rskr. 2020/21:118). Koalitionen fokuserar nu i stället på kapacitetsbyggande i form av rådgivning, stöd och utbildning till de irakiska försvarsstyrkorna. Även Natos militära utbildningsinsats i Irak är inriktad på kapacitetsuppbyggnad, framför allt av den strategiska nivån av Iraks säkerhetssektor. Utskottet konstaterar att det inte krävs ett medgivande från riksdagen när det gäller regeringens utsändande av icke-beväpnad militär (15 kap. 16 § regeringsformen), men noterar att det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets tidigare ståndpunkt i frågan var att det svenska bidragets kompetens ska användas på bästa sätt utifrån de behov som finns hos de irakiska försvarsstyrkorna och i relation till andra internationella utbildningsbidrag (bet. 2020/21:UFöU2).

När det gäller motionsyrkandet om stöd till självförsvarsgrupper för irakiska minoriteter vill utskottet i denna del stödja det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets ståndpunkt i det ovan nämnda betänkandet om att det är en central uppgift för en demokrati att skydda minoriteter och att det är av stor vikt att nå en långsiktigt hållbar fredlig lösning för Iraks minoriteter.

Utskottet vill, med anledning av motionsyrkande om att få till stånd en vapenvila i Syrien och stödja FN:s arbete att få till en fredsprocess, hänvisa till FN:s säkerhetsrådsresolution 2672 (2023) där FN upprepar sina krav på att samtliga parter ska upphöra med alla former av våldshandlingar, sluta rikta attacker mot civila och respektera humanitär rätt. Utskottet noterar att EU i sin strategi för Syrien utgår från övertygelsen att det inte finns någon militär lösning på konflikten och därmed förordar en politisk övergång i linje med säkerhetsrådets resolution 2254 (2015) baserad på syriskägd process under FN:s överinseende, med bevarande av den syriska statens enhet, suveränitet och territoriella integritet och oberoende. EU:s strategi omfattar därutöver stöd till den syriska oppositionens deltagande i en övergångsprocess, insatser för

att säkra humanitärt tillträde, stöd till det civila samhällets organisationer för att främja demokrati och försoning, ansvarsutkrävande för krigsförbrytelser och stöd till utbyggnaden av ett motståndskraftigt samhälle (rådets dokument 7652/17). Utskottet anser i linje med de ståndpunkter som EU avser att upprätthålla om EU:s prioriteringar i FN:s forum för mänskliga rättigheter, enligt rådslutsatser antagna i februari 2023, att alla parter i konflikten i Syrien måste upphöra med kränkningar av internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Detta gäller i synnerhet regimen och dess allierade. EU återupprepar i dessa rådsslutsatser att en inkluderande politisk lösning baserad på FN:s säkerhetsrådsresolution 2254 (2015) är den enda vägen till en hållbar fred.

Utskottet konstaterar att Syrienkrisen, nu inne på sitt 13:e år, är den största flyktingkrisen i världen med över 12 miljoner syrier som har tvingats lämna sina hemorter. Jordbävningen i februari 2023 har ytterligare försvårat situationen och berört omkring 8,8 miljoner människor. Merparten av de syriska flyktingarna befinner sig i Syriens grannländer och påfrestningarna på lokalsamhällena har varit stora. De flesta flyktingar från Syrien bor i vanliga samhällen i grannländerna, ofta i fattiga områden. Det politiska klimatet i grannländerna har hårdnat och resulterat i begränsningar av rörelsefrihet, boende och möjligheter att arbeta för flyktingar från Syrien. Utskottet konstaterar att Sverige har gett omfattande stöd genom bl.a. Syrienkrisstrategin 2016–2023 (UD 2020/19053), som har förlängts för 2024. Stödet har innefattat bl.a. utbildning för syriska flyktingbarn i Syrien och grannländerna och stöd till WHO:s arbete i Syrien. När det gäller frågor om uppehållstillstånd faller sådana utanför utskottets beredningsområde.

När det gäller yrkandet om att ta fram en strategi för att stärka kurdernas rättigheter omfattas dessa frågor av dialog med och åtgärder för att främja mänskliga rättigheter i de berörda länderna. Utskottet konstaterar i likhet med sitt betänkande 2020/21:UU15 att det är en nyckel till ett demokratiskt, sammanhållet och långsiktigt stabilt samhälle att alla grupper, inte minst minoriteter, känner sig inkluderade och delaktiga i ett lands styre. För att uppnå fred och försoning krävs breda och inkluderande politiska processer och långsiktigt hållbara politiska lösningar på de konflikter som under så lång tid har destabiliserat denna del av Mellanöstern.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrks motionerna 2022/23:1783 yrkandena 1 och 2, 2023/24:462 yrkandena 13, 21, 24 och 26 samt 2023/24:485 yrkande 10.

Iran

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om sanktioner mot vissa iranska medborgare och om människorättskränkningar i Iran.

Jämför reservation 12 (S) och 13 (V, MP) samt särskilt yttrande 3 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 15 föreslås att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska uppmärksamma de grova och omfattande människorättsbrotten i Iran. I samma motion yrkande 14 anför motionärerna att Sverige bör arbeta för riktade sanktioner på EU- och FN-nivå mot de nyckelpersoner inom det iranska ledarskiktet som bär ansvaret för våldet och dödandet.

I kommittémotion 2023/24:2562 yrkande 6 av Morgan Johansson m.fl. (S) föreslås att regeringen ska stödja den feministiska revolutionen i Iran och terrorlista det islamiska revolutionsgardet.

Bakgrund

EU har under 2023 framfört gemensamma budskap och vidtagit åtgärder med anledning av händelseutvecklingen i Iran, inklusive kränkningar av mänskliga rättigheter. Situationen i Iran har regelbundet tagits upp i rådet för utrikesfrågor under det första halvåret av 2023, och även vid några tillfällen under hösten. Sju gånger under 2023 har rådet utökat sanktionslistningar mot individer och enheter i Iran som varit delaktiga i kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran.

I juli 2023 beslutade EU att införa nya sanktioner för att motverka möjligheten för Iran att exportera krigsmateriel till Ryssland. Ett antal iranska individer och enheter har också listats under denna nya sanktionsordning. EU har under hösten 2023 överfört individer och enheter som tidigare har varit sanktionslistade inom FN-systemet till EU:s egna sanktionsordning mot spridning av massförstörelsevapen i samband med att FN-listningarna löpte ut.

Tidigare riksdagsbehandling

Utrikesutskottet hade den 16 mars 2023 en överläggning med utrikesminister Tobias Billström om terrorklassning av Islamska revolutionsgardet (IRGC). Utrikesministern framhöll vid överläggningen regeringens ståndpunkt att regeringen kommer att fortsätta verka för kraftfullast möjliga linje mot den iranska regimens förtryck inom ramen för EU-enighet. För att uppnå denna målsättning avser regeringen att använda de verktyg som har bäst förutsättningar att ha avsedd effekt. Företrädare för Socialdemokraterna,

Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet redovisade en gemensam avvikande ståndpunkt i förhållande till regeringens ståndpunkt. Dessa partier utgjorde tillsammans en majoritet i utskottet.

Senare i betänkande 2022/23:UU15 ställde sig ett enigt utskott bakom ett tillkännagivande till regeringen om att Sverige ska verka för att skapa enighet inom EU för att lista Islamska revolutionsgardet som terroristorganisation under sanktionsordning för terrorism. Riksdagen ställde sig bakom ett tillkännagivande (rskr.2022/23:184 och bet. 2022/23:UU15).

Utskottets ställningstagande

Sanktioner mot Iran

Utskottet konstaterar att det i betänkande 2022/23:UU15 var enigt i sitt tillkännagivande om att Sverige ska verka för att skapa enighet inom EU för att lista Islamska revolutionsgardet (IRGC) som terroristorganisation under sanktionsregimen för terrorism. Utskottet noterar att regeringens besked om vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av riksdagens tillkännagivande kommer att komma i regeringens skrivelse om riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023. Denna skrivelse förväntas inkomma efter justeringen av detta betänkande. Utskottet anser att de aktuella motionsyrkandena bör avslås i avvaktan på regeringens besked i frågan. Utskottet kommer att återkomma till frågan när motionsyrkanden om EU:s sanktioner behandlas under våren i utskottets EU-betänkande 2023/24:UU10.

Läget för mänskliga rättigheter i Iran

Utrikesminister Tobias Billström har i sitt svar på den skriftliga frågan 2023/24:213 angett att regeringen konsekvent har uttryckt sitt starka stöd för de iranier som under det senaste året fredligt demonstrerat för sina mänskliga rättigheter. Regeringen har i uttalanden och i direkta samtal med iranska företrädare, inklusive på ministernivå, kraftfullt fördömt de iranska myndigheternas våld mot fredliga demonstranter och andra kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran. Sverige fortsätter att verka inom EU för en kraftfull och enad Iranpolitik, och även inom FN för att ge internationellt stöd till den iranska befolkningens rättmätiga krav på respekt för mänskliga rättigheter. Sverige lyfter konsekvent fram övergrepp och allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i ett flertal olika forum. Utrikesministern anförde i den skriftliga frågan 2023/24:213 att Sveriges syn på situationen i Iran ligger fast och att regeringen kommer fortsätta framföra sin ståndpunkt, inklusive i FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Även i svar på fråga 2022/23:8 har utrikesministern uttalat att Sverige och övriga EU har uttryckt ett tydligt stöd för de iranier, inte minst kvinnor och flickor som fredligt har demonstrerat för sina mänskliga rättigheter. Inom EU

ses kontinuerligt över vilka verktyg som finns för att bemöta eventuellt fortsatt övervåld från iranska myndigheters sida.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrker utskottet motion 2023/24:462 yrkandena 14 och 15 och motion 2023/24:2562 yrkande 6.

Motioner för förenklad beredning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motioner som har beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335) och i enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2022–2026 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2023.

Utskottet har under beredningen kommit fram till att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen, och ett enigt utskott avstyrker yrkandena. Detta kan innebära att partier vidhåller de synpunkter som framförs i motionsyrkandena men att de avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

Reservationer

1. Generellt om Mellanöstern och Nordafrika, punkt 1 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 9 samt avslår motion

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 37.

Ställningstagande

Få grupper i Mellanöstern har utsatts för så omfattande kränkningar av sina mänskliga rättigheter som kvinnor. I konflikter och i ekonomiskt svåra tider drabbas ofta kvinnor hårdast. Patriarkala och reaktionära regeringar samt konservativa trossamfund motarbetar en positiv utveckling för kvinnors och flickors rättigheter i regionen. I många länder är lagstiftningen diskriminerande mot flickor och kvinnor när det gäller äktenskap, skilsmässa, vårdnadsrätt och arvsfrågor. Skyddet mot sexuellt våld är i den absoluta merparten av länderna otillräckligt. De flesta länder i regionen har en mycket restriktiv abortlagstiftning. Vi beklagar att regeringen har övergett den feministiska utrikespolitiken. Det är viktigt att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN arbetar för att frågor om kvinnors rättigheter alltid står på dagordningen i dialogen med regionens regeringar. Det kanske viktigaste Sverige kan göra är att stödja de kvinnor i regionen som tillsammans söker förändring. Vi anser därför att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Mellanöstern och Nordafrika.

Nordafrika och Mellanöstern fortsätter vara den sämsta regionen i världen när det gäller löntagares rättigheter. Inget av länderna i regionen respekterar rätten till kollektiva förhandlingar och i så gott som alla länder i regionen är strejkrätten inskränkt. Migrantarbetare i gulfstaterna är i regel exkluderade från de rättigheter och de välfärdssystem som gäller för medborgarna. Lagar förbjuder migrantarbetare att organisera sig fackligt. Sverige kan genom handelsförbindelser och relationerna i övrigt med länderna i regionen påverka utvecklingen när det gäller fackliga rättigheter. Vi anser därför att Sverige som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN ska verka för att stärka de

fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer i Nordafrika och Mellanöstern.

Vi anser vidare att det är viktigt att det finns mötesplatser och arenor för dialog för EU:s relationer till länderna i Mellanöstern och Nordafrika som också inkluderar företrädare för diktaturer och auktoritära stater, men det förutsätter att dessa möten fylls med ett politiskt innehåll. Sverige bör verka för att reformera EU:s grannskapspolitik med Nordafrika och Mellanöstern för att öka fokus på folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter. Ett sådant reformsamarbete måste också omfatta Medelhavsunionen.

Vidare är behovet av en demokratiseringsprocess och en ökande respekt för mänskliga rättigheter i Egypten omfattande. Det är viktigt att landets arbetar- och kvinno rörelser får framträdande roller i en sådan process. Det nuvarande styret karakteriseras av förtryck av oliktankande och stora inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter. Yttrandefriheten och civilsamhällets handlingsutrymme är starkt begränsat. Kvinnors och hbtqi-personers rättigheter är kraftigt inskränkta, även i lagstiftningen. Skyddet mot sexuellt och könsrelaterat våld är svagt. Religiösa minoriteter diskrimineras och får inte tillräckligt skydd mot t.ex. vanligt förekommande våldsamma attacker. Fackliga rättigheter är begränsade och fackföreningar som inte är anslutna till den statliga fackföreningen erkänns inte. Sverige ska som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN verka för en demokratisk utveckling i Egypten, och för att alla politiska fångar släpps och det civila samhället respekteras.

2. Generellt om Mellanöstern och Nordafrika, punkt 1 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 37 och

avslår motion

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 9.

Ställningstagande

För att svensk utrikespolitik ska kunna möta alla de svåra utmaningar som nu finns i Mellanöstern krävs en ny samlad svensk strategi för regionen. I en sådan strategi bör också finnas med åtgärder för att hantera den desinformation som felaktigt sprids om svensk socialtjänst och polis och hur bilden av Sverige kan stärkas och bli mer positiv.

3. Avslutande av kriget i Jemen, punkt 2 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 20.

Ställningstagande

Jemen är ett av världens fattigaste länder. FN beskriver Jemen som det farligaste landet i världen för barn att växa upp i. Idag är 4,5 miljoner människor i landet på flykt och 24 miljoner människor behöver stöd från hjälporganisationer för att överleva. Över hälften av befolkningen lider av matbrist och mer än 2 miljoner barn behöver behandling för akut undernäring. Ett ökat stöd till Jemens utsatta befolkning är av stor vikt för att lindra nöden hos det krigsdrabbade landets befolkning. Samtidigt måste orsakerna till det pågående kriget och den växande nöden adresseras för att lidandet ska kunna stoppas. Det pågående kriget, övergreppen mot civilbefolkningen samt attacker mot och hinder för hjälporganisationernas leveranser utgör de grundläggande orsakerna till nöden. Det är angeläget att omvärlden agerar för att få fred och samtidigt är det viktigt att den humanitära katastrofen i Jemen inte blir bortprioriterad och att leveranser av bistånd och nödhjälp måste släppas fram. Sverige ska som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN verka för att få ett slut på kriget i Jemen och för att inkludera kvinnor i en nationell fredsprocess.

4. Jemen och krigsbrott, punkt 3 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 19.

Ställningstagande

Sveriges agerande i Jemens inbördeskrig måste vara tydligt. Samtliga parter i kriget ska fullgöra sina skyldigheter under internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter samt skydda civila. Straffriheten måste upphöra och alla parter som är skyldiga till brott och övergrepp måste hållas ansvariga. Påstådda brott bör utredas genom ett oberoende FN-mandat. Sverige ska verka för att FN ska kunna utreda krigsbrott som begåtts i Jemen.

5. Den israelisk-palestinska konflikten, punkt 4 (S)

av Morgan Johansson (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S) och Azra Muranovic (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2659 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkandena 1–3 och

avslår motionerna

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 16–18 och

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 13.

Ställningstagande

Eftersom den allmänna motionstiden för riksmötet 2023/24 avslutades den 5 oktober 2023, d.v.s. före Hamas attack mot Israel den 7 oktober 2023, finns inga motionsyrkanden som rör kriget i Gaza. De motioner som behandlas i denna reservation är därmed skrivna före Hamas attack.

Den israeliska ockupationen av och bosättningspolitiken i Palestina måste upphöra i enlighet med FN:s säkerhetsrådsresolutioner. Sverige som medlemsstat i FN och EU måste på varje sätt försöka hindra annektering av ockuperat palestinskt territorium, inklusive ockupation och övertagandet av palestinska bostäder i Jerusalem. De illegala bosättningarna på Västbanken måste utrymmas och blockaden av Gaza upphävas. Jerusalems delade status ska respekteras. Jerusalem ska vara en gemensam stad för tre världsreligioner och huvudstad för både israeler och palestinier. Det är också en förutsättning för att en tvåstatslösning ska vara möjlig.

6. Den israelisk-palestinska konflikten, punkt 4 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 16–18 och

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) yrkande 13 och

avslår motion

2023/24:2659 av Jamal El-Haj m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Eftersom den allmänna motionstiden för riksmötet 2023/24 avslutades den 5 oktober 2023, d.v.s. före Hamas attack mot Israel den 7 oktober 2023, finns inga motionsyrkanden som rör kriget i Gaza. De motioner som behandlas i denna reservation är därmed skrivna före Hamas attack.

Vi fördömer reservationslöst alla attacker på civila. Det gäller både Hamas brutala terrorattacker på civila den 7 oktober och Israels anfall mot Gaza där nu omkring 30 000 människor mördats och fördrivits. Israels bombningar har förvandlat Gaza till ruiner och genom blockaden hindrar man mat, vatten, el och mediciner från att nå de som behöver. WHO larmar om barn som dör av svält i norra Gaza, samtidigt som nödhjälpen stoppas på vägen. Situationen i Gaza är en mardröm.

I betänkandet nämns att Sverige den 12 december röstade ja till en resolution i FN:s generalförsamling om omedelbart eldupphör av humanitära skäl. I sammanhanget bör det nämnas att regeringen bara några veckor tidigare, den 27 oktober, avstod från att rösta för ett eldupphör i Gaza. Att man senare röstade ja, bör ses i ljuset av att detta skedde ytterst motvilligt och först efter att ordet ”permanent” försvunnit från dokumentet. Sverige står fortfarande inte bakom en permanent vapenvila i Gaza.

Sverige måste ta ställning för ett omedelbart och permanent eldupphör i Gaza. Dödandet och folkfördrivningen av palestinier måste stoppas. Blockaden av Gaza måste brytas. Sverige ska vara ett land som står upp fred och frihet och som fördömer alla attacker mot civila.

Det pågår sedan tidigare en utredning av krigsbrott begångna i Palestina vid Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Betänkandet nämner också den anmälan om att Israel gör sig skyldiga till folkmord som Sydafrika lämnat in till Internationella domstolen (ICJ). Den svenska regeringen har fortfarande inte tagit ställning för att saken prövas i domstol, även om utrikesminister Billström i enstaka intervjuer har konstaterat att Israel bör följa domstolens

utslag. Sverige bör ställa sig bakom Sydafrikas stämning. Omvärlden måste ställa Israels regering till svars. Det är av stor vikt att begångna krigsbrott utreds.

För att vi i längden ska kunna hoppas på en varaktig fred måste Israels ockupation upphöra och palestinierna tillåtas att leva i frihet. Hamas illdåd kan aldrig rättfärdiga fördrivning och urskillningslöst dödande av den palestinska civilbefolkningen. Konflikten mellan Israel och Palestina är ingen konflikt mellan jämbördiga parter. Israel är en av världens största krigsmakter vars militärapparat understöds av USA. Landet har i egenskap av ockupationsmakt ett större ansvar enligt folkrätten.

Våldet har ökat även på Västbanken. I skuggan av Gaza har ett stort antal palestinier dödats av israelisk militär och aggressiva bosättare. Andra har drivits bort från sina marker och hem. Våldet är direkt sanktionerat från den israeliska regeringen och bl.a. har vapen delats ut till bosättare på Västbanken av den högerextrema ministern Itamar Ben-Gvir.

Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark växer och fördrivningen av palestinier ökar. Nya israeliska vägar byggs på Västbanken. Byggandet av den mur som länge har fördömts av FN fortsätter. Israeliska soldater och bosättare har upprepade gånger förstört anläggningar på Västbanken som har finansierats med svenska biståndspengar. Till det tillkommer alla de biståndsprojekt som förstörts i Gaza under de senaste månadernas krig. Bosättningarna utgör ett brott mot fjärde Genèvekonventionen och Internationella brottmålsdomstolen (ICC) anser att det är krigsbrott. Så länge Israel vägrar att respektera palestiniernas grundläggande mänskliga rättigheter kommer det inte att vara möjligt att uppnå fred.

Israels ockupation av Palestina är inte möjlig utan EU:s förmånliga handelsavtal med Israel eller utan USA:s militära bistånd till landet. Samarbetet mellan EU och Israel är omfattande och ger EU en möjlighet att sätta press på Israel att respektera folkrätten. Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och suspendera associeringsavtalet så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken.

Sverige kan spela en avgörande roll både för en framtida freds- och försoningsprocess och för försöken att i dag bygga en palestinsk statsbildning. Sverige bör vara en tydlig kraft för ett omedelbart och permanent eldupphör i Gaza liksom för en långsiktigt hållbar tvåstatslösning. Sverige bör stödja Palestina i det fortsatta arbetet för att erkännas som fullvärdig medlem av FN. En fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas inom 1967 års gränser. Sverige bör vara drivande för att FN ska understödja alla försök till nationella, fria och demokratiska val till parlaments- och presidentval i Palestina. Mandaten för de nu styrande i Palestina har löpt ut, parlamentet sammanträder inte och lagar stiftas genom presidentdekret.

7. Bilateral avtal med Israel, punkt 6 – motiveringen (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Ställningstagande

I kommittémotion 2023/24:477 yrkande 5 anför Rasmus Giertz m.fl. (SD) att Sverige bör upprätta bilaterala avtal med Israel om forskning, näringsliv och handel. Utrikesutskottet konstaterar i sitt ställningstagande att utrikesministern i regeringens utrikespolitiska deklaration den 14 februari sagt att svenskt engagemang i Israel ska öka ytterligare över tid.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser tvärtom att Sveriges handel och samarbete med Israel ska minskas och avslutas så länge Israel fortsätter att ockupera Palestina, antalet bosättningar ökar och blockaden av Gaza inte bryts. Sverige och EU behöver öka pressen på Israel för att en tvåstatslösning ska nås. Detta kommer till uttryck i bl.a. motion 2019/20:135 yrkande 22 (V) som har avslagits av riksdagen (bet. 2020/21:UU15, prot. 2020/21:115) och i motion 2022/23:1455 yrkande 2 (MP), som har avslagits av riksdagen (bet. 2022/23:UU7, prot. 2022/23:98).

8. Bistånd till Palestina, punkt 7 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:477 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motion
2023/24:495 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Palestinska myndigheten visar stora brister när det gäller korruption, yttrandefrihet, rättssäkerhet och diskriminering av kvinnor. I samband med att Sverige erkände Staten Palestina lanserades en ny femårig resultatstrategi för det bilaterala utvecklingsbiståndet. Med strategin ökade det svenska stödet med 500 miljoner kronor över en femårsperiod, vilket därmed uppgick till totalt 1,5 miljarder kronor.

Sverige ger även bistånd via EU, som är största biståndsgivaren till Palestinska myndigheten. EU:s skattebetalare har sedan 1994 skänkt över 50 miljarder kronor till Palestina. Rapporter från Europeiska revisionsrätten har visat på omfattande brister vad gäller förvaltningen av biståndsmedlen.

Revisionsrätten krävde därför, som ett direkt villkor för fortsatta utbetalningar, en fungerande administration och minskad byråkrati på den palestinska sidan. Palestinska myndigheten beskrivs i rapporten som det enda organ i världen som tar emot EU-stöd utan krav på motprestation.

Regeringen kan och bör inta en realistisk inställning till Palestinska myndigheten och kritisera de uppenbara brister som finns, samt ställa mycket tydliga krav. Sådana krav bör också uppfyllas innan något bistånd över huvud taget kan bli aktuellt till Palestinska myndigheten. För att Sverige på riktigt ska göra skillnad i Israel–Palestinakonflikten bör det palestinska biståndet granskas noggrannare. Sverige måste ställa krav på att den palestinska myndigheten bättre uppfyller demokratiska principer, bekämpar korruption och respekterar mänskliga rättigheter för att få bilateralt svenskt bistånd. Ytterligare krav måste vara att Palestinska myndigheten upphör med alla belöningar för och hyllningar av terrorism och mord, uppmaningar till terrordåd, samt tar tydligt avstånd från antisemitism och visar prov på vilja att styra i enlighet med demokratiska principer och mänskliga rättigheter samt i fredlig relation med Israel. Biståndet bör avvecklas så länge myndigheten inte lever upp till dessa krav.

9. Bistånd till Palestina, punkt 7 – motiveringen (S, V, C, MP)

av Morgan Johansson (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Håkan Svenneling (V), Kerstin Lundgren (C), Jacob Risberg (MP) och Azra Muranovic (S).

Vi vill inledningsvis understryka att allt utvecklingsbistånd till Palestina ska bidra till att främja förutsättningarna för en förhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina kan leva sida vid sida i fred och säkerhet.

Regeringens beslut att frysa utvecklingsbiståndet till Palestina får konsekvenser för finansieringen av organisationer som främjar en demokratisk utveckling, kvinnors egenmakt och barns rätt att gå i skolan, vilket vi behöver se mer - inte mindre - av. Att från en dag till en annan frysa utvecklingsbiståndet till verksamhet i Palestina har fått enorma konsekvenser för de samarbetsorganisationer Sida slutit fleråriga avtal med och biståndsarbetet har som följd avstannat helt eller kraftigt reducerats. I enstaka fall har det fortsatt för att organisationerna inte vill bryta sina avtal. När personal i både Sverige och Palestina blir varslade och mister sina tjänster leder det till att viktig kompetens försvinner vilket får långsiktiga negativa effekter för svenskt bistånd.

Det skäl som regeringen uppgav när utvecklingsbiståndet frystes var att man ville utreda och försäkra sig om att inga pengar går till organisationer som stöder Hamas eller andra terrorstämplade grupper. Sida har nu gjort två utredningar som har fastställt att ingen av de granskade avtalsparterna finns på EU:s sanktionslista och Sidas samlade bedömning är att de inte ser något hinder för fortsatt samarbete. I några enstaka fall krävs att organisationerna ser över sina administrativa rutiner men Sida gör bedömningen att detta är

åtgärder som kan vidtas utan större svårigheter. Trots presenterade fakta har regeringen ännu inte fattat beslut om när utvecklingsbiståndet till verksamheten i Palestina kan återupptas.

Givet slutsatsen att Sida inte ser några hinder för fortsatt stöd till partnerorganisationer som verkar på plats bör regeringen omedelbart upphäva tidigare frysningsbeslut och återuppta utvecklingsbiståndet till Palestina.

10. Bistånd till UNRWA, punkt 8 – motiveringen (S, V, C, MP)

av Morgan Johansson (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Håkan Svenneling (V), Kerstin Lundgren (C), Jacob Risberg (MP) och Azra Muranovic (S).

UNRWA är den viktigaste biståndsorganisationen i Gaza, och den enda organisation med tillräcklig och sedan länge etablerad infrastruktur nog att få ut förnödenheter till de drabbade civila.

I ett pressmeddelande på regeringens webbplats daterat den 21 december 2023 anförs följande: ”Regeringen har för år 2024 anslagit 400 miljoner kronor till FN-organisationen UNRWA. Detta mot bakgrund av att organisationen är en av få med tillträde till områden under oerhört stort lidande, inte minst för kvinnor och barn.” Utrikesminister Billström underströk även detta i den utrikespolitiska debatten den 14 februari 2024. ”Jag tror dock att vi måste förstå att den situation som råder i området är sådan att det är väldigt svårt att tänka sig någon annan organisation än UNRWA som i detta läge har bättre och mer välutvecklade lokala förhållanden och komponenter för att kunna bispringa människor.”

Det är självklart att anklagelserna mot ett fåtal anställda inom UNRWA om delaktighet i terrorattacken mot Israel den 7 oktober noga ska utredas och skyldiga dömas. Men beslutet att stoppa utbetalningar till UNRWA får förödande konsekvenser för miljontals krigsdrabbade människor. FN:s generalsekreterare António Guterres har påmint om den allvarliga humanitära situationen för människorna i Gaza och vädjat till de givare som pausat sina stöd till UNRWA att åtminstone garantera kontinuiteten i UNRWA:s verksamhet. EU har beslutat att återuppta och utöka utbetalningarna.

Påståenden från bistånd- och utrikeshandelsminister Forssell om att andra hjälporganisationer kan kliva in och ta över under tiden UNRWA saknar medel har visat sig tveksamma. Några av de hjälporganisationer som skulle tilldelas mer medel har tackat nej med hänvisningen till att de inte klarar att hjälpa befolkningen i Gaza utan att kunna dra nytta av UNRWA:s infrastruktur. Detta framgick även av utrikesministerns inlägg i årets utrikespolitiska debatt där han noterade ”att de organisationer som har fått frågor om detta, till exempel Unicef eller WFP, unisont har svarat att de i detta läge inte kan ta över detta ansvar”.

Vi välkomnar att regeringen har hävt stoppet för utbetalningar till UNRWA och understryker vikten av alla insatser för humanitärt tillträde och vikten av att skyndsamt prioritera detta bistånd.

11. Irak och Syrien, punkt 9 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 13, 21, 24 och 26 samt avslår motionerna

2022/23:1783 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

I Irak är institutionerna svaga och tilltron till regeringen svag. Valdeltagandet i 2021 års parlamentsval var rekordlågt. Tortyr är vanligt förekommande och möjligheten att arbeta fackligt ytterst begränsad. Våld är utbredd och drabbar hela det irakiska samhället. Kristna och hbtqi-personer drabbas hårt av våld och attacker. Det finns även rapporter om övergrepp mot kvinnor, journalister, minoriteter, hbtqi-personer och oppositionella i de kurdiska delarna av Irak. Sverige ska som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN verka för att Iraks regering genomför nödvändiga reformer och säkerställer säkerheten för oppositionen.

Även om det finns skillnader i hur mänskliga rättigheter respekteras i de fyra länder som har större kurdiska minoriteter (Irak, Iran, Syrien och Turkiet) finns det likheter i det förtryck som drabbar kurder. Fortfarande inskränks och kränks kurdernas rätt att tala sitt eget språk, uttrycka sin kultur och åtnjuta grundläggande mänskliga rättigheter. För att stärka kurdernas mänskliga rättigheter behövs att kurder inom alla dessa fyra länder kan ha ökad kontakt och utbyte med varandra. Sverige kan spela en viktig roll i att stärka kurdernas rättigheter genom alla de kurder som idag är en del av det svenska samhället. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samlad strategi för stärkande av kurdernas rättigheter i samarbete med kurdiska organisationer i Sverige.

Det är bara genom en politisk process i Syrien som kriget och våldet långsiktigt kan upphöra. FN:s medlemsstater behöver enas om att de ansvariga för krigsförbrytelser ska ställas inför rätta och att parterna tvingas till förhandlingsbordet. En politisk lösning behöver inkludera en demokratisk övergång, att president Assad lämnar över makten och att Syriens olika etniska och religiösa grupper får sina rättigheter garanterade. En förutsättning för fred

är också att USA, Ryssland, Iran, Saudiarabien och Turkiet slutar underblåsa konflikten genom att ge stöd till sina respektive allierade i Syrien.

Det är viktigt att Sverige fortsätter stå bakom FN-processen för att uppnå fred. Denna process är fortfarande den enda trovärdiga vägen till fred i Syrien. FN:s säkerhetsrådsresolutionerna 1325 om kvinnor, fred och säkerhet respektive 2254 om Syrien måste ligga till grund för arbetet. Sverige ska som enskilt land och som medlem i EU och FN verka för att få till stånd vapenvila i Syrien och understödja FN:s arbete för att få till stånd en fredsprocess.

Syrienkrisstrategin, som förlängts till 2024, innehåller flera komponenter som Vänsterpartiet och Miljöpartiet har ställt sig bakom såsom satsningar på humanitärt stöd, mänskliga rättigheter, jämställdhet samt insatser mot könsbaserat våld. Att Sverige tog emot ett stort antal människor 2015 kan aldrig vara en ursäkt för att inte ta emot människor idag. I dag har stat efter stat i Europa stängt sina gränser. EU har stängt gränsen mot Turkiet, och nu har även Turkiet, Libanon och Jordanien stängt sina gränser mot Syrien. Endast genom att själv visa vägen kan man få omvärlden att ta ett större ansvar. Sverige ska som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN agera för att länder öppnar sina gränser för människor på flykt undan kriget i Syrien.

12. Iran, punkt 10 (S)

av Morgan Johansson (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S) och Azra Muranovic (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2562 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 6 och

avslår motion

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Sverige bör stödja den feministiska revolutionen i Iran. Iranska kvinnor och män som slåss för kvinnors rättigheter, demokrati och frihet behöver politiskt och ekonomiskt stöd från det internationella samfundet.

Socialdemokraterna har drivit att regeringen ska agera för att EU ska terroristlista det iranska islamiska revolutionsgardet (IRGC) som verkar som en terroristorganisation. Den iranska regimen har via det iranska islamiska revolutionsgardet besvarat frihetskampen som bedrivs av kvinnor och män i Iran med en enorm brutalitet genom våld, mord och tortyr. Det iranska

islamska revolutionsgardet är även ett säkerhetsshot för människor utanför Irans gränser.

I april 2023 ställde sig ett enigt utskott bakom ett tillkännagivande till regeringen att verka för att skapa enighet inom EU för att terroristlista det islamska revolutionsgardet (bet. 2022/23:UU15, rskr. 2022/23:184). Att regeringen har valt att avvakta med att verkställa detta tillkännagivande är ett allvarligt svek mot de kvinnor och män som kämpar för sin frihet och demokrati i Iran.

13. Iran, punkt 10 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 14 och 15 samt
avslår motion
2023/24:2562 av Morgan Johansson m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Sveriges politik gentemot Iran måste utgå från mänskliga rättigheter och det iranska folkets rätt att i fria och demokratiska val välja sina ledare och därmed vilken riktning landet ska gå i. En svensk politik får inte skymmas av ekonomiska egenintressen. Iran är en av vår tids hårdaste och mest auktoritära diktaturer. Brotten mot mänskliga rättigheter är många och omfattande. Inom landet respekteras inte rättsstatens principer. Politiska fångars brottmål hanteras i särskilda revolutionsdomstolar, med inskränkningar när det gäller transparens, rätten till försvar och möjlighet att överklaga. Tortyr och framtvingade erkännanden förekommer. Sverige kan göra mer för att stötta kampen för ett fritt och demokratiskt Iran. Sverige kan spela en roll för att ge stöd till de iranier som under hot om förföljelse i och utanför Iran kämpar för ett demokratiskt och fritt land. För detta syfte bör Sverige utnyttja alla bilaterala och multilaterala kontakter vårt land har med Iran. Sverige bör också utnyttja den djupa kunskap och det starka engagemang som finns bland många invandrare i Sverige med iranskt ursprung. Sverige ska som enskilt land och som medlemsstat i EU och FN konsekvent uppmärksamma grova och omfattande brott mot mänskliga rättigheter i Iran.

Islamska revolutionsgardet (IRGC) utövar brutalt våld mot de människor som protesterar mot regimen. IRGC har gjort sig skyldiga till mord, kidnappningar, tortyr och förföljelse av oliktankande och andra som inte

passar in i det iranska styrets världsbild. Regeringen måste vidta åtgärder för att sätta press på Iran och människor som protesterar mot regimen måste få stöd. Sverige bör inom EU driva att iranska islamska revolutionsgardet ska klassas som terroristorganisation. Sverige bör arbeta för riktade EU- och FN-sanktioner mot de nyckelpersoner inom det iranska ledarskiktet som bär ansvar för våldet och dödandet i Iran.

Särskilda yttranden

1. **Ambassad i Israel, punkt 5 (SD)**

Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD) anför:

Sverigedemokraterna står fortsatt bakom förslaget i vår motion 2023/24:477 yrkande 7 om flytt av ambassaden till Jerusalem.

Med hänvisning till bl.a. krigstillståndet i regionen avvaktar vi och väljer att inte reservera oss. Vi kommer att noga följa det fortsatta arbetet med frågan och återkomma till frågan i olika sammanhang.

2. **Bistånd till Palestina, punkt 7 (SD)**

Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD) anför:

Om kammaren avslår vårt förslag till tillkännagivande om bistånd till Palestina avser vi att i omröstningen om motiveringen av avslagsbeslutet rösta för godkännande av utskottets motivering.

3. **Iran, punkt 10 (C)**

Kerstin Lundgren (C) anför:

Jag väljer att i detta betänkande ställa mig bakom utrikesutskottets ställningstagande gällande terroristklassning av iranska revolutionsgardet (Islamic Revolutionary Guard Corps, IRGC), även om jag anser att de ska terroristklassas. Ett tillkännagivande om detta har redan gjorts av riksdagen, (bet. 2022/23:UU15, rskr. 2022/23:184). För att det ska kunna genomföras måste EU:s legala grund för terroristklassning uppdateras. Det är en fråga som jag m.fl. motionerat om och kommer som utskottet anför att behandlas i betänkande 2023/24:UU10 senare i vår.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:1783 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att det svenska militära bidraget genom utbildningsinsatsen i Irak riktas till KRG-regionen (Kurdistan Regional Government) för att bidra i kampen mot terrorism och underlätta framtida självförsvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att självförsvarsgrupper för svaga grupper som yazidier och kristna inkluderas i koalitionens stödinsatser och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:59 av Björn Söder och Eric Palmqvist (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formellt erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Sveriges ambassad i Israel till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:87 av Nima Gholam Ali Pour (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttala stöd för det iranska folkets frihetskamp och deras strävan för ett regimbyte och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa sanktioner mot den iranska regimens ledare Ali Khamenei samt alla som arbetar vid hans kansli, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa sanktioner mot den iranska regimens president Ebrahim Raisi och hans regering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa sanktioner mot den iranska regimeliten och deras närmaste familjemedlemmar och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa sanktioner mot den iranska regimens förtryckarapparat och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bryta diplomatiska relationer med regimen i Iran och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:196 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges ambassad på sikt bör flyttas till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:305 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU och FN prioriterar religiösa minoriteters överlevnad i Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:321 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att den svenska regeringen och EU ska ta ställning mot landstöld från Iraks etniska och religiösa minoriteter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att den svenska regeringen och EU ska arbeta för att Iraks etniska och religiösa minoriteter ska kunna återvända till sina hemområden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att Sverige ska ta ställning för självstyre i Sinjar och på Nineveslätten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:341 av Magnus Oscarsson och Dan Hovskär (båda KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska flytta sin ambassad i Israel till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:462 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Nordafrika och Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att stärka de fackliga rättigheterna och stödet till fackliga organisationer i Nordafrika och Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att reformera EU:s grannskapspolitik med Nordafrika och Mellanöstern för att öka fokus på folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter samt att ett sådant reformarbete också måste omfatta Medelhavsunionen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för en demokratisk utveckling i Egypten, att alla politiska fångar släpps och att det civila samhället respekteras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU kräver att den utlovade folkomröstningen om Västsaharas självständighet hålls och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att Iraks regering genomför nödvändiga reformer och säkerställer säkerheten för oppositionen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för riktade sanktioner på EU- och FN-nivå mot de nyckelpersoner inom det iranska ledarskiktet som bär ansvaret för våldet och dödandet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskild stat såväl som medlem i EU och FN konsekvent ska uppmärksamma de grova och omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Iran och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör stödja Palestina i det fortsatta arbetet mot att erkännas som fullvärdig medlem i FN och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och suspendera det nuvarande associeringsavtalet så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande för att FN ska understödja alla försök till nationella, fria och demokratiska val till parlament såväl som presidentval i Palestina och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att FN ska kunna utreda begångna krigsbrott i Jemen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för ett slut på kriget i Jemen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samlad strategi för stärkande av kurdernas rättigheter i samarbete med kurdiska organisationer i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att få till stånd en vapenvila i Syrien och understödja FN:s arbete för att få till stånd en fredsprocess och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, bör verka för att de stridande parterna i det syriska inbördeskriget ska respektera folkrätten, upphöra med attacker på civila aktörer och tillåta införsel av humanitär hjälp till civilbefolkningen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, ska agera för att länder öppnar sina gränser för människor på flykt undan kriget i Syrien, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:477 av Rasmus Giertz m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör se över och om möjligt återkalla sitt erkännande av Palestina och förklara det ogiltigt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte betrakta en statsledning i Palestina där Hamas ingår som legitim och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på palestinska myndigheten och PLO och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om villkor för bistånd till palestinska myndigheten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bilaterala internationella avtal mellan Sverige och Israel avseende forskning, näringsliv och handel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formellt erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Sveriges ambassad i Israel till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:481 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att avveckla UNRWA och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för gemensamma sanktioner från EU respektive USA gentemot Iran samt iranska makthavare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inta en mer kraftfull hållning beträffande sanktioner mot Iran samt iranska makthavare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktade sanktioner mot nära anhöriga till iranska makthavare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att bistå fredliga iranska demonstranter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att rikta sanktioner mot Al-Mustafa internationella universitet i sin helhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det tillsätts en oberoende utredning för att utreda och dokumentera de många brott mot mänskliga rättigheter och tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling som den islamistiska regimen i Iran har gjort sig skyldig till, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt verka för att ansvariga för den iranska regimens brott mot mänskligheten ställs inför rätta vid lämpliga internationella eller nationella domstolar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nyttan och utkomsten av det svenska engagemanget i Irak och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja bevarandet av identiteten för Nineveslättens invånare och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydligare regional strategi för Syrienkrisen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom FN och EU verka för en översyn av de sanktioner som riktas mot Syrien i syfte att ge lindring till civila, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:489 av Hans Eklind (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Sveriges ambassad i Israel till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:490 av Mathias Bengtsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska flytta sin ambassad i Israel till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:492 av Ingemar Kihlström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast flytta Sveriges ambassad i Israel till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:495 av Rasmus Giertz m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör visa sitt tydliga stöd för kristna kopter i Egypten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att FN och EU ställer tydliga krav på Egyptens regering att garantera kristnas säkerhet och rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i ett internationellt sammanhang bör intensifiera sina insatser och verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade som en följd av konflikterna i Syrien och Irak och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttrycka sitt tydliga stöd för de kristna minoriteterna i Irak och Syrien genom

humanitära insatser och aktiv diplomati och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda tillgängliga diplomatiska verktyg för att främja kvinnors rättigheter i Iran och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dra in biståndet till den palestinska myndigheten för att främja kvinnors rättigheter i Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:731 av Mikael Oscarsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska flytta Sveriges ambassad från Tel Aviv till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att definiera BDS-rörelsen som antisemitisk och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:989 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och suspendera det nuvarande associeringsavtalet så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1195 av Serkan Köse och Ola Möller (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera sina insatser för att utreda händelserna kring yazidiernas situation och verka för att de ansvariga för brott mot mänskligheten ställs inför rätta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1266 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Sveriges ambassad i Israel till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1327 av Jamal El-Haj (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma al-nakba och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Israel måste kompensera de fördrivna palestinierna för deras

egendomsförluster eller låta dem återvända i enlighet med FN-resolution 194 och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1595 av Azadeh Rojhan (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att genom EU öka påtryckningarna på den iranska regimen att släppa alla politiska fångar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka kännbara sanktioner mot regimen företrädare och deras anhöriga och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta en ledande roll i EU för att terroriststämpla revolutionsgardet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att en internationell solidaritetskonferens anordnas där alla länder som vill ta ställning för demokrati och frihet i Iran ska kunna visa sitt stöd och konkretisera stödet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1984 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka Sveriges roll för att fortsatt stå upp för Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2398 av Hans Eklind (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka genom FN och EU för återuppbyggandet av kristna områden i Irak och Syrien samt andra etnoreligiösa minoriteters områden i dessa länder och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2466 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska utveckla en ny samlad regional strategi för Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2561 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Sveriges ambassad till Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2562 av Morgan Johansson m.fl. (S):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja den feministiska revolutionen i Iran och att terrorlista det islamiska revolutionsgardet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2659 av Jamal El-Haj m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den israeliska ockupationen av och bosättningspolitiken i Palestina måste upphöra och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN och genom EU på varje sätt måste försöka förhindra den annektering av ockuperat palestinskt territorium som pågår och övertagandet av palestinska bostäder i Jerusalem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jerusalems delade status ska respekteras, att all ockupation måste upphöra och att Jerusalem ska vara huvudstad för båda folken för att en tvåstatslösning ska vara möjlig och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
11. Motioner för förenklad beredning		
2023/24:59	Björn Söder och Eric Palmqvist (båda SD)	1 och 2
2023/24:87	Nima Gholam Ali Pour (SD)	1–6
2023/24:196	Magnus Jacobsson (KD)	
2023/24:305	Robert Hannah (L)	
2023/24:321	Robert Hannah (L)	1, 2 och 4
2023/24:341	Magnus Oscarsson och Dan Hovskär (båda KD)	1 och 2
2023/24:462	Håkan Svenneling m.fl. (V)	11 och 25
2023/24:477	Rasmus Giertz m.fl. (SD)	1–3 och 6
2023/24:485	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1–3, 5–9 och 11–13
2023/24:489	Hans Eklind (KD)	1 och 2
2023/24:490	Mathias Bengtsson (KD)	1 och 2
2023/24:492	Ingemar Kihlström (KD)	
2023/24:495	Rasmus Giertz m.fl. (SD)	1, 2, 11, 12 och 17
2023/24:731	Mikael Oscarsson (KD)	1, 2 och 7
2023/24:1195	Serkan Köse och Ola Möller (båda S)	
2023/24:1266	Roland Utbult (KD)	
2023/24:1327	Jamal El-Haj (S)	1 och 2
2023/24:1595	Azadeh Rojhan (S)	1–4
2023/24:1984	Magnus Manhammar (S)	
2023/24:2398	Hans Eklind (KD)	
2023/24:2561	Dennis Dioukarev m.fl. (SD)	